

## OPINNÄYTETYÖ

### **Kuurot tulkit ja tulkkausmenetelmät**

Markus Aro ja Tomas Uusimäki

Tulki YAMK

Tulkaustoiminnan kehittäminen

(90 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

(11/2021)

# TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu  
Tulkki YAMK, Tulkkaustoiminnan kehittäminen

---

Tekijät: Aro, Markus & Uusimäki, Tomas  
Opinnäytetyön nimi: Kuurot tulkit ja tulkkausmenetelmät  
Sivumäärä: 61 ja 11 liitesivua  
Työn ohjaaja: Päivi Rainò  
Työn tilaaja: Humanistinen ammattikorkeakoulu

---

Käsite kuuro tulkki on monelle vieras. Kuuron tulkin työnkuva näyttäytyy epäselvänä; millaisia toimeksiantoja kuuroille tulkit voi tarjota ja miten kuuro tulkki suorittaa hänelle annetun työtehtävän. Suomessa AMK-tutkinon suorittaneita kuuroja tulkkereja työskentelee tämän tutkimuksen tekohetkellä tietävästi yhdeksän (9).

Tutkimus on syntynyt Kelan asettamista rajoituksista kuuroille tulkeille tarjottaviin toimeksiantoihin sen järjestämissä vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluissa. Tutkimuksesta saatavan tiedon toivotaan vaikuttavan Kelan tulevien hankintakilpailutusten reunaehtoihin kuurojen tulkkien osalta. Kelan tulee julkisen vallan edustajana mahdollistaa tasa-arvoisin perustein erilaisille tulkeille jaettavat toimeksiannot sekä monipuolinen kielipalvelujen kirjo eritoten niille asiakkailleen, joiden kielelliset taidot ja vuorovaikutusvalmiudet ovat erityisen hauraat.

Tietoa Suomen kuuroista tulkeista on saatavilla niukasti, joten perusteelliselle tutkimukselle on tarvetta. Työssä käsitellään kuuron tulkin työtilannetta, työnkuvaa ja tulkkausmenetelmiä. Tutkimuksesta saatavien tietojen kautta oman toimialankin tuntemus kuuroista tulkeista lisääntyy.

Opinnäytetyön lähestymistapa on kvalitatiivinen eli laadullinen. Tulkkausmenetelmien kirjoa avataan ja määritellään kirjallisuuden pohjalta. Keskeisiä käsitteitä on toisto-, syöttö- ja reletulkkaus. Kuurojen tulkkien työtilannetta ja tulkkien käyttämiä tulkkausmenetelmiä selvitettiin kuuroille tulkeille suunnatulla kartoituskyselyllä.

Tekemämme kyselyn perusteella suurin osa kuuroista tulkeista tekee osa-aikaista tulkkaustyötä. He olisivat valmiita ottamaan vastaan enemmän toimeksiantoja, jos se olisi mahdollista. Vastaajien mukaan tulkin ammatti on houkutteleva, mutta epävarmuus toimeentulon ja töiden riittävydestä saa tulkit hakeutumaan muihin tehtäviin. Lähes kaikilla vastaajilla on tulkkiopetuksen lisäksi myös jokin toinen tutkinto.

Kyselystä käy ilmi, että kuurot tulkit tekevät monenlaisia tulkkaustehtäviä eri menetelmiä käyttäen: muun muassa reletulkkausta maahanmuuttajakuuroille, syöttötulkkausta kuuroille asiakkaille ja toistotulkkausta kuurosokeille asiakkaille. Täsmennyty tietoa kuurojen tulkkien tulkkausmenetelmistä ja työpanoksen vaikuttavuudesta hyödyttää niin tulkkiopettajia, asiakkaita kuin tilaajiakin tulkkaustoimeksiantoa järjestettäessä ja asiakasnäkökulmasta sopivinta tulkkaus- ja vuorovaikutusmenetelmää valittaessa.

---

Asiasanat: kuuro tulkki, toistotulkkaus, selkoviittominen, reletulkkaus, syöttötulkkaus.

# ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences  
Master's degree in Development of Interpreting Practice

---

Author: Markus Aro and Tomas Uusimäki  
Title: Deaf Interpreters and Interpreting Methods  
Number of Pages: 61 and 11 attachment pages  
Supervisor: Päivi Rainò  
Commissioned by: Humak University of applied Sciences

---

The concept of a deaf interpreter is not common to many; It is unclear of what the deaf interpreters do, what sort of assignments can be offered to the deaf interpreters and how will the assignments take place. There were nine (9) known deaf interpreters working in Finland during this research.

This research started due to the limitations given to the deaf interpreters work assignments by the National Health insurance (NHI/KELA). NHI is responsible for interpreting services for the disabled in Finland. This research and its results are aiming to change the guidelines and conditions for the deaf interpreters in the future tenders of the interpreting services. NHI has the authoritative position regarding the interpreting services. They need to be equal towards all the interpreters and provide multiple language options for their clients, especially for those, whose language and communication skills are fragile.

There is not much information at hand about the deaf interpreters in Finland. Therefore research is needed and focused on deaf interpreters' work situation, work description and methods. Through the research results the knowledge of the role of the deaf interpreters can be better understood, even for the people already working on the field.

Qualitative methods were used for the research. The variety of the interpreting methods were explained and defined through literature. Most important concepts used were mirror interpreting, relay interpreting and feeder interpreting. A survey was done to determine the current work situation of the deaf interpreters and methods of the interpreting.

Results show that majority of the deaf interpreters work only part-time. They would be willing to take on more assignments if that was possible. Interpreting profession in general is appealing, but the financial insecurity and the uncertainty in the number of assignments given, leads the deaf interpreters to get other jobs instead. Majority of the deaf interpreters who answered the survey have another degree on top of their interpreting degree.

The survey shows that the deaf interpreters are doing multiple interpreting tasks using various methods of interpreting. More clear and updated information about deaf interpreters' working methods and strengths will benefit both interpreting colleagues and clients. This information is equally important for commissioning parties when organizing an assignment and choosing the most beneficial interpreting and interaction methods for the clients.

---

Keywords: Deaf interpreter, mirror interpreting, plain sign language, relay interpreting, feed interpreting.

# SISÄLLYS

## TIIVISTELMÄ

## ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	KUURON TULKIN TYÖ.....	9
	2.1 Yleistä kuuron tulkin työolosuhteista.....	9
	2.2 Kuuron tulkin ammatin synty ja nykytilanne.....	10
	2.3 Kuurot tulkit Euroopassa.....	13
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	16
	3.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	16
	3.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu.....	16
4	KUURON TULKIN TYÖKUVA.....	18
	4.1 Kääntäminen.....	18
	4.2 Tulkkaus.....	19
	4.2.1 Televisio- ja mediatulkkaus.....	19
	4.2.2 Kansainvälisen viittomisen tulkkaus kansainvälisissä tapahtumissa.....	21
	4.2.3 Tulkkaus kuurosokeille.....	23
	4.2.4 Tulkkaus selkoviittomiselle.....	25
	4.2.5 Tulkkaus kuuroille maahanmuuttajille.....	27
5	TULKKAUSMENETELMÄT.....	30
	5.1 Reletulkkaus.....	30
	5.1.1 Reletulkkaus viittomakielelle.....	31
	5.1.2 Viittomakielinen reletulkkaus kansainvälisissä tilaisuuksissa.....	33
	5.1.3 Viittomakielinen reletulkkaus maahanmuuttajalle.....	33
	5.2 Syöttötulkkaus.....	34

5.3 Toistotulkkkaus.....	37
5.3.1 Sanatarkka toistotulkkkaus .....	37
5.3.2 Muokattu toistotulkkkaus .....	39
5.3.3 Toistotulkkkaus ja muokattu toistotulkkkaus kuurosokealle asiakkaalle.....	40
6 KYSELYTUTKIMUS JA VASTAUSTEN ANALYSOINTI .....	42
6.1 Kyselyn suunnittelu ja toteutus .....	42
6.2 Vastaukset ja niiden analysointi.....	43
6.2.1 Kuurojen tulkkien koulutus ja työkokemus.....	43
6.2.2 Tulkkausmenetelmät.....	44
6.2.3 Kuurojen tulkkien työtilanne .....	48
6.2.4 Kehittämissuhteet kuurojen tulkkien tilanteeseen .....	50
7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET .....	52
LÄHTEET .....	58
LIITTEET .....	63

# 1 JOHDANTO

Kuuroista tulkeista on tehty vähän tutkimusta Suomessa. Humanistinen ammattikorkeakoulu on julkaissut joitain opinnäytetöitä, joissa aihetta on käsitelty (Eklund 2013; Kokkonen 2013; Nurmi & Paanala 2016). Olemme oman työhistoriamme aikana törmänneet usein kuuroihin tulkkeihin kohdistuviin ennakkoluuloihin. Lisäksi kuurojen tulkkien työmahdollisuuksia on rajoitettu viime vuosikymmenen aikana tuntuvasti. Näistä syistä näemme tarvetta tutkimukselle kuurojen tulkkien työnkuvasta – lisätäksemme tietoisuutta kuuroista tulkeista ja heidän käyttämistään tulkkausmenetelmistä.

Tämän opinnäytetyön tekijöistä Markus Aro on tehnyt tulkkausta vuodesta 2004 ja Tomas Uusimäki vuodesta 2015 alkaen. Molemmat ovat tehneet koko työuransa tulkkaustöitä sekä kuulo- että kuulonäkövammaisille asiakkaille. Ennen tulkkauspalvelujen siirtymistä Kansaneläkelaitokselle (Kelalle) vuonna 2010 järjestämisvastuu oli kunnilla. Kunnissa oli tulkkeskukset, joiden kautta asiakkaat voivat tilata tulkkeja (Huusko 2017). Aro on työskennellyt molempina ajanjaksoina ja nähnyt, miten kuurojen tulkkien tilanne on muuttunut. Kunta-aikaan kuuron tulkin työskentelymahdollisuuksia ei rajattu, sillä asiakas itse sai toivoa haluamaansa tulkkia. Aron työnkuva oli kunta-aikaan monipuolisempi kuin nykypäivänä: siihen kuului tulkkaus kahden viitotun kielen välillä, tulkkaus kansainvälisen viittomisen ja muiden kielten välillä, tekstien kääntäminen ja tulkkaus teatterin parissa.

Vuoteen 2009 asti kunnat rahoittivat ja vastasivat tulkkauspalvelujen järjestämisestä ja vuonna 2010 rahoitus siirtyi Kelalle. Silloisen peruspalveluministeri Paula Risikon mukaan siirtämällä tulkkauspalvelut Kelalle haluttiin edistää tulkinkäyttäjien mahdollisuuksia toimia yhdenvertaisina yhteiskunnan jäseninä (Risikko 2009). Pitkään tavoiteltu yhdenvertaisuus oli viimein toteutumassa koko maassa. Siinä piili kuitenkin kääntöpuoli kuuron tulkin työskentelymahdollisuuksiin. Kelan ensimmäisenä hankintakautena 2010–2012 kuuron tulkin oli vielä mahdollista tehdä kaikkia aiemmin mainittuja tulkkaus- ja käännöstoimeksiantoja, eikä rajoituksia työn sisällön suhteen ollut. 2013 Kelan kanta kuurojen tulkkien tulkkaustoimeksiantoihin kuitenkin muuttui ja töiden välittämistä on siitä pitäen rajoitettu. Kelassa katsottiin, ettei viitottujen kielten välinen tulkkaus ja kansainvälisen viittomisen tulkkaus kuulu Kelan järjestämisvelvollisuuteen. Tämän vuoksi näitä tulkkaustoimeksiantoja ei ole enää vuodesta 2013 alkaen välitetty lainkaan kuuroille tulkeille.

Rajoituksen vuoksi kuurot tulkit menettivät työtilauksiaan, mikä aiheutti huolta kuurojen tulkkien keskuudessa. Vuonna 2016 kuurot tulkit laativat Kelalle lausunnon, jossa selvitettiin lyhyesti, mitä kuuro tulkki käytännössä tarkoittaa ja miten kuurojen tulkkien ammattikunta on saanut alkunsa. Lausunnon lopussa ehdotettiin, että kuurot tulkit ja Kela kokoontuisivat keskustelemaan siitä, miten tulkkauksilaukset voitaisiin jatkossa välittää ottaen huomioon asiakkaiden tarpeet ja hyödyntäen tulkkien osaamisen (Lausunto, liite 1). Kela ei reagoinut millään tavalla lausuntoon.

Vuonna 2017 Kela rajoitti jälleen kuurojen tulkkien työnkuvaa: kuuro tulkki saattoi tehdä tulkkaustoimeksiantoja ainoastaan kuulonäkövammaisille. Tämän tarkoitti muun muassa sitä, ettei kuuron tulkin ollut enää mahdollista tehdä pienimuotoisen tekstin kääntämistä kuuroille maahanmuuttajille. Työskentelymahdollisuudet kapenivat siten entisestään. Kuurot tulkit ansaitsivat elantonsa ainoastaan kuurosokeiden asiakkaiden tilauksilla. Kuurot tulkit eivät olleet tyytyväisiä Kelan asettamiin rajoituksiin ja kirjoittivat tästä mielipidekirjoituksen Turun Sanomiin (Aro, Mäntylä, Rehn, Sandholm & Uusimäki 2017).

Vuonna 2021 Kela lievensi rajoituksiaan niin, että kuuron tulkin oli jälleen mahdollista tehdä tekstien kääntämistyötä kuulonäkövammaisten lisäksi myös kuulovammaisille asiakkaille. Lievennyksen ohella Kela kuitenkin asetti taas uudenlaisen rajoituksen kuuron tulkin työskentelymahdollisuuksille: “Selvyyden vuoksi todetaan, ettei Kelan vammaisten henkilöiden tulkkauksipalvelun asiakkaiden palvelun järjestämisessä käytetä ns. reletulkkauksista tilanteissa, joissa kuuro viittomakielen tulkki tarvitsee tulkkauksilauksessa tulkkina toimimiseen itselleen tulkkia puhutun kielen ja viittomakielen välille” (Kela 2020, 17).

Olemme havainneet, että kuurojen tulkkien asema on vähitellen huonontunut sen jälkeen, kun tulkkauksipalvelujen järjestäminen siirtyi Kelalle vuonna 2010. Tilanne on ollut Kelalle uusi, ja oletamme kuuron tulkin työntekoon liittyvien rajoitusten asettamisen johtuvan tiedonpuutteesta. Kuten edellisessä kappaleessa tuotiin esiin, viimeisin Kelan ohjeistus keväältä 2020 on, ettei tulkkauksista voida järjestää reletulkkauksena (reletulkkauksesta, ks. luku 5.1). Olemme keskustelleet kuulo- ja kuulonäkövammaisjärjestöjen yhteisen tulkkitoiminnan yhteistyöryhmän (TTYR) kanssa Kelan suhtautumisesta kuuroihin tulkkeihin ja tulkinneet, että Kela ei välttämättä täysin ymmärrä kuuron tulkin työnkuvaa.

Toinen mahdollinen syy Kelan tulkintaan kuurojen tulkkien asemasta liittyy tulkkauspalveluja koskevaan lakiin. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta määrittelee, että tulkkauspalvelut tulee järjestää vamman perusteella (Laki 133/2010). Kuurot tulkit ovat itse myös vammaisia henkilöitä. Vaikuttaa siltä, että laki on tehty lainoppineiden kapeasta näkökulmasta: vammaiselle henkilölle on järjestettävä tulkkausta vamman perusteella, mutta laissa ei ole tulkinnanvaraa sille, että tulkki itsekin voi olla vammaisen henkilö ja tehdä tulkkausta.

Pyrimme tällä tutkimuksella selkeyttämään kuurojen tulkkien työnkuvaa, jotta kuurojen tulkkien tilanne parantuisi työmarkkinoilla. Markkinaosuuden suuruus tulee esiin myös korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä, joka liittyy Kelan tekemään valitukseen vuoden 2017 hankintakilpailusta tehdystä markkinaoikeuden päätöksestä (1.10.2018). Päätöksessä on kirjaus (Korkein hallinto-oikeus 2019, 7), jonka mukaan Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuu kattaa noin 90 prosenttia kaikista vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelualan töistä Suomessa. Koska suurin osa tulkkien toimeksiannoista tulee Kelalta, on selvää, että kuuron tulkin elanto riippuu Kelasta ja Kelan asettamista ohjeistuksista ja rajoituksista. Tässä opinnäytetyössä selvitetään kuurojen tulkkien tämänhetkistä työtilannetta ja havainnollistetaan tämän ammattiryhmän käyttämiä tulkkausmenetelmiä.

## 2 KUURON TULKIN TYÖ

### 2.1 Yleistä kuuron tulkin työolosuhteista

Nurmi ja Paanala ovat haastatelleet kuuroja tulkkeja heidän työnkuvastaan Suomessa vuonna 2016. Tuohon aikaan viittomakielen tulkkausosalalla toimi viisi kuuroa tulkkia, joista Nurmi ja Paanala haastattelivat neljää. Kuurojen tulkkien työnkuvaan kuului asioimis-, opiskelu- ja seminaaritulkkaukset sekä käännöstyöt. Osa tulkeista teki myös kokous-, konferenssi- ja viranomaistulkkauksia. Toimeksiantoihin lukeutui myös kuurosokeille tulkkauksia Suomessa ja ulkomailla. Kuurosokeiden lisäksi kuurot tulkit tekivät tulkkauksia kaikenikäisille viittomakielisille kuuroille, mukaan lukien maahanmuuttajille. (Nurmi & Paanala 2016).

Kuurojen tulkkien työkielet vaihtelevat. Työkielinä on esimerkiksi suomalainen, ruotsalainen, amerikkalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli, kirjoitettu suomen kieli, kansainvälinen viittominen ja taktiiliviittominen. Yksi työkielistä on myös selkoviittominen suomalaisella viittomakielellä (Nurmi ja Paanala 2016). Paneudumme kansainväliseen viittomiseen ja selkoviittomiseen enemmän luvussa 4.2.

Viittomakielten lautakunta, joka toimii Kotimaisten kielten keskuksen yhteydessä asiantuntijaelimenä, on tehnyt selvityksen kuurojen tulkkien tilanteesta Suomessa vuonna 2020. Selvityksen pohjalta lautakunta on laatinut kannanoton Kelalle (Viittomakielten lautakunta 2020). Kannanoton mukaan vuoteen 2020 mennessä nelivuotisen Tulkki (AMK) -tutkinnon on suorittanut Suomessa seitsemän kuuroa henkilöä. Lisäksi kaksi henkilöä suorittavat tutkinnon lähiaikoina. Näiden tulkkien kielivalikoimiin kuuluu muun muassa suomalainen, suomenruotsalainen, ruotsalainen ja amerikkalainen viittomakieli sekä kirjoitettu suomi ja englanti.

Kuuroilla, äidinkieleltään viittomakielisillä tulkeilla on erinomainen kielentaju ja kielitietoisuus viitotuissa kielissä. Lisäksi kuuroilla tulkilla on omakohtainen kokemus ja tieto kuurona elämisestä. Äidinkielisellä tulkilla on myös käytössä laaja valikoima viittomakielen eri rekistereitä, joista hän voi valita sopivimman kulloiseenkin tulkkaustilanteisiin. Näitä tietoja ja taitoja kuurot tulkit hyödyntävät työssään. Edellä mainituista syistä kuuro tulkki voi tarjota

tulkkaustilanteessa toimivan tulkkauksen, jota toteutetaan kuulevan tulkkiparin kanssa reletulkkauksena. Viittomakielten lautakunnan kannanotossa tällaisia tilanteita on esimerkiksi:

- “Henkilöllä on muistisairaus, hän on iäkäs tai hänellä on fyysinen tai mielenterveyteen liittyvä sairaus, joka tekee tilanteesta kielellisesti haasteellisen.
- Tulkkauspalvelua käyttää lapsi eikä hänen kielenkäyttönsä ole vielä aikuisen kaltaista (vaativa tilanne voi olla esimerkiksi tahdon ilmaisu perheen erotilanteessa ja erilaiset terapiat).
- Kuuro henkilö on viittomakielinen maahanmuuttaja, joka osaa suomalaista viittomakieltä, mutta jolle kuulevan tulkin käyttämä, suomen kielen ilmaisutapaa seuraileva suomalaisen viittomakielen tulkkaus on vaikeaa ymmärtää.
- Kunnilla ei useimmiten ole kotouttamispalveluohjelmissaan tarjolla suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen ja kirjoitetun suomen tai ruotsin opetusta kuuroille maahanmuuttajille. Tämän seurauksena heillä on isompi tarve reletulkkaukseen.
- Tulkattava asia on kielellisesti haasteellinen ja tilanne luonteeltaan vaativa (asiakkaan oikeuksien turvaaminen esimerkiksi opiskeluun liittyvässä näyttötutkinnoissa, hoitotahtoa määritettäessä tai oikeudenkäynnissä).”  
(Viittomakielten lautakunta 2020).

Tällä tutkimuksella haluamme nostaa esiin kuurojen tulkkien tilanteen keskusteltavaksi tulkkausalalla. Tutkimuksen tavoitteena on palvella kaikkia sidosryhmiä, kuten oppilaitoksia, Kelaa, asiakkaita ja vammaisjärjestöjä. Tutkimuksen kautta tietoisuus kuuroista tulkeista ja heidän työstään lisääntyy, mikä voi edesauttaa nuoria opiskelemaan tulkiksi. Kuurojen tulkkien keski-ikä on tekemämme kyselymme mukaan 48 vuotta. Ala tarvitsee uusia nuoria kuuroja tulkkeja, koska tarvetta on ja asiakkaat voivat itse valita, millaisen tulkin he tarvitsevat tilaisuuteensa. Nurmen ja Paanalan (2016) mukaan kuurojen tulkkien kasvava tarve on tiedostettu, mutta se ei ole näkynyt kuurojen tulkkien määrän lisääntymisenä.

## 2.2 Kuuron tulkin ammatin synty ja nykytilanne

Kuurojen tulkkien tarpeellisuus havaittiin Kuurojen Liitossa, kun näkövammaiset kuurot alkoivat jättäytyä pois kuurojen yhdistyksen toiminnasta heikentyneen näkökykynsä vuoksi. Näkövammaisten kuurojen elämänpiiri kaventui ja kommunikaatiotaidot heikkenivät. Ennen varsinaisen tulkkauspalvelun syntymistä vuonna 1979 kuulevat omaiset ja ystävät toimivat usein kuurojen ja kuurosokeiden henkilöiden tulkkeina. Kuuleville tulkeille alettiin järjestää

aluksi viikonlopun kestäviä kursseja. Vuonna 1978 Kuurojen Liitto ryhtyi kouluttamaan kuuroja vapaa-ajan tulkkeja kuurosokeille.

Kuurot tulkit toimivat kuurosokeiden tulkkeina esimerkiksi kuurojen yhdistyksillä, juhlissa ja muissa tilanteissa, joissa kommunikaatio tapahtuu viittomakielellä tai viittomakielelle tulkkaus on järjestetty. Toiminnan tavoitteena oli estää kuurosokeiden syrjään jääminen kuurojen yhteisöstä. Ensimmäisellä Kuurojen Liiton järjestämällä kurssilla oli mukana 10 kuuroa tulkkia. Kurssi koettiin innostavana ja tarpeellisena, joten toimintaa jatkettiin. Kurssin jälkeen kuurot tulkit toimivat oppaina ja tulkkeina kuurosokeille yhdistyksen tilaisuuksissa (Jääskeläinen 1985; Nurmi & Paanala 2016). Kuuron tulkin koulutus kuurosokean tulkiksi vastaa kuulevien tulkkien koulutusta.

Leppänen ja Hassinen (1984) tekivät pro gradu -opinnäytetyönsä yhteydessä kyselyn, joka lähetettiin kuuroille ja kuuleville tulkeille. Kyselyssä oli mukana 30 kuuroa tulkkia ja sen tuloksista raportoitiin sosiaalihuollon julkaisussa vuonna 1984. Vuonna 1984 kuuroina tulkkeina työskentelevistä henkilöistä oli melkein yhtä paljon naisia kuin miehiä, naisia oli 53 % ja miehiä 47 %. Tulkkien keski-ikä oli 41 vuotta. Enemmistö kuuroista tulkeista teki tulkkauksia pääasiassa liike-, palvelu- tai teollisuusalalla. Tuolloin ei ollut vielä päätoimisia kuuroja tulkkeja (Leppänen & Hassinen 1984).

Leppänen ja Hassinen pohtivat työssään kuulevien ja kuurojen tulkkien rooleja. Heidän mukaansa kuurojen tulkkien rooli poikkeaa jonkin verran kuulevien tulkkien roolista. Viittomakielisissä tilaisuuksissa kuurojen tulkkien tehtävänä on viestin välittäminen viittomakielellä kuurosokealle asiakkaalle. Näitä tilaisuuksia ovat esimerkiksi kuurojen tapahtumat, viittomakieliset tilaisuudet ja juhlat. Niissä tilaisuuksissa, joissa käytetään puhetta, kuten kuurosokeiden vuosikokouksissa ja seurakunnan tilaisuuksissa, kuuron tulkin tehtävä on välittää kuulevan viittomakielen tulkin tulkaama viesti kuurosokealle. Kyseessä on kuurosokean vastaanottaman viestinnän helpottaminen. (Mt., 1984, 88.) Viestin välittäminen kuurosokealle asiakkaalle on verrattavissa toistotulkkaukseen, jota käsitellään luvussa 4.3.

1980-luvulla pohdittiin myös kuurojen tulkkien eettisiä sääntöjä. Ohjeet on samat kuin kuulevilla tulkeilla. Tulkki on puolueeton ja kunnioittaa kuurosokean itsenäisyyttä. Kuurosokean tulkin etiikkaan kuuluu myös huolehtia opastamisen turvallisuudesta, auttaa

kuurosokeaa saamaan kontaktia muihin ihmisiin ja kuvailla kuurosokealle mahdollisimman monipuolisesti ympäristöä ja tapahtumien kulkua. (Mt., 1984, 23.)

1980-luvulla kuurojen tulkkien koulutus pidennettiin vastaamaan kuulevien viittomakielen tulkkien asioimistulkkikoulutusta (Jääskeläinen 1985). Seuraavalla vuosikymmenellä kuulevien tulkkien koulutusta pidennettiin edelleen kaksi- ja kolmivuotisiksi koulutuksiksi. Näistä koulutuksista ei ole valmistunut kuuroja tulkkeja, eikä tietoja kuurojen tulkkien koulutusmahdollisuuksista 1990-luvulla ole saatavilla. Jostain syystä kuurot tulkit jäivät pois koulutuskehityksestä mutta toimivat tulkkeina vielä ainakin vuosikymmenen ajan. Ilman koulutusta kuurojen tulkkien oli vaikeampaa saada tulkkaustyötä kouluttautuneiden kuulevien tulkkien rinnalla. Kysynnän kasvaessa kuulevien tulkkien määrä lisääntyi. Kuurojen tulkkien määrä puolestaan kääntyi laskuun. On hyvin todennäköistä, että työn puute johti kuurojen tulkkien määrän vähentymiseen.

Kuurojen tulkkien tulkkikoulutusta on järjestetty muuallakin kuin Suomessa 1990-luvulta lähtien. Suomessa kuuroilla on ollut mahdollisuus kouluttautua ammattikorkeakoulun nelivuotisessa koulutusohjelmassa viittomakielen tulkiksi vuodesta 2001 lähtien (Eklund 2013). Syynä tähän oli esiin noussut toive kuuroista tulkeista kuulevien tulkkien työpareina kansainvälisissä tilaisuuksissa, sekä laaja tarve kuuroille tulkeille käännoistyössä (Selin-Grönlund 2021). Pohjoismaiden ja Eurooppaan tasolla Suomi on ollut edelläkävijä kuuron tulkin koulutuksen järjestämisessä.

Leppäsen ja Hassisen (1984) tutkielmasta huomaa, että kuurojen tulkkien työnkuva on laajentunut 1980-luvun jälkeen. Tuohon aikaan Suomessa oli vähän maahanmuuttajia, ja 1980- ja 1990-luvuilla kuurot tulkit tekevät tulkkaustöitä vain kuurosokeille asiakkaille. Suomessa ja maailmalla on vähitellen noteerattu kuurojen tulkkien ammattitaito, ja heidän työnkuvansa on sittemmin laajentunut. Viittomakielten lautakunnan kannanotossa on selostettu, mitä kuurot tulkit voivat tehdä. Kaikesta tästä huolimatta, Suomessa tulkkien niin sanotun “pääasiallisen työnantajan” Kansaneläkelaitoksen tieto kuurojen tulkkien työnkuvasta on kuitenkin taantunut 1980-luvun tasolle, sillä Kelan palvelukuvauksen mukaan kuuro viittomakielinen tulkki voi tuottaa vain kuulonäkövammaisten tulkkauspalveluja (Kela 2017).

1980-luvun lähteiden perusteella näyttäisi siltä, että kuuroja ja kuulevia tulkkeja pidettiin tasavertaisina ammattilaisina. Leppäsen ja Hassisen kysely (1984) tehtiin kaikille tulkeille eli myös kuurojen tulkkien näkemyksistä oltiin kiinnostuneita. Tästä voidaan tulkita, että kuurot tulkit olivat vahvasti mukana tulkkiyhteisössä. Samaten vuoden 1985 sosiaalihuollon yleiskirjeessä on lueteltuna kaikki tulkit, kuurot ja kuulevat osoitteita myöten (Sosiaalihuolto 1985). Kirjeessä on luettelo kaikista kuuroista tulkeista, jotka on hyväksytty toimimaan palkkion oikeutettuina kuurosokeiden tulkkeina kuurojen tilaisuuksissa. Luettelossa on yhteensä 56 kuuroa tulkkia ympäri Suomea (mt.).

1980-luvun jälkeen kuurojen tulkkien määrä on vähentynyt. Keltasen pro gradu -tutkielmassa (1998) mainitaan, että vuoden 1994 Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmän pöytäkirjaan on kirjattu 34 kuuroa tulkkirekisteriin rekisteröityä kuurosokeiden vapaa-ajan tulkkia. Sittemmin kuurojen tulkkien määrä on edelleen vähentynyt. Tarja Sandholmin mukaan 1990-luvun kuuroista vapaa-ajan tulkeista moni on vaihtanut alaa ja vain muutama tekee enää tulkin töitä (Halkosaari 2013). Tätä selittänee ainakin osittain se, että kuurot tulkit jäivät 90-luvun koulutuskehityksen ulkopuolelle. Todennäköisesti moni kuuro on jättäytynyt alalta pois lisääntyneiden koulutusvaatimusten vuoksi.

2020-luvun alkuun mennessä viiittomekielentulkeiksi, kirjoitustulkeiksi ja puhevammaisten tulkeiksi on kouluttautunut yhteensä yli 1600 henkilöä (Rainò & Vik 2020). Heistä noin 950 on käynyt ammattikorkeakoulutuksen (mt.). Kuuroja tulkkeja työskentelee vuonna 2021 tietävästi yhteensä yhdeksän. Sen lisäksi tiedämme, että tätä tutkimusta tehdessämme tulkin tutkintoa opiskelee ammattikorkeakouluissa neljä kuuroa. Näiden opiskelijoiden valmistuessa ammattikorkeakouluista valmistuneiden kuurojen tulkkien lukumäärä tulee näin ollen hieman nousemaan. Kuurojen tulkkien määrä 2020-luvulla tulee olemaan noin 10–15. Määrä on vähentynyt merkittävästi 1980-luvulta.

### **2.3 Kuurot tulkit Euroopassa**

Kuurojen tulkkien tilanteesta Euroopassa tehtiin muutama vuosi sitten kartoitustutkimus (Sommer Lindsay 2016). Tutkimuksen kysely oli kohdistettu kansallisille tulkkiliitoille, kuurojen liitoille, tulkkeja kouluttaville oppilaitoksille ja kuuroille tulkeille. Kyselyssä selvitettiin muun muassa kuurojen tulkkien lukumäärää, koulutuksen tasoa ja työtilannetta. Sommer Lindsayn mukaan Euroopassa työskenteli tutkimuksen tekohetkellä ainakin 190

kuuroa tulkkia. Pohjoismaista Suomi oli ainoa maa, jossa kuuron oli mahdollista kouluttautua tulkiksi 240 opintopisteen ammattikorkeakoulututkinnolla. Kuten edellä mainittiin, Suomessa tätä koulutusta on järjestetty vuodesta 2001 alkaen. Tanskassa ja Ruotsissa muodollinen koulutus on aloitettu myöhemmin. Ensimmäiset kuurot tulkit valmistuivat Tanskassa vuonna 2015 ja Ruotsissa 2017. Norjassa oli alkamaisillaan tutkimuksen teko aikaan vuonna 2016 kandidaattitasoinen koulutus. (Mt.) Edellä mainituissa maissa toimii muitakin kuuroja tulkkeja, mutta heidän koulutuksensa on lyhyempi.

Sommer Lindsayn kartoitustutkimuksessa (2016) selvitettiin myös maittain kuurojen tulkkien lukumääriä suhteessa viittomakielisiin kuuroihin. Tässä suhteessa eniten kuuroja tulkkeja toimi Sloveniassa ja Islannissa. Sloveniassa kuuroja tulkkeja oli 5,7 tuhatta viittomakielistä kuuroa kohden ja Islannissa 4 tulkkia tuhatta kohden. Suomessa kuuroja tulkkeja oli 1,1 tuhatta viittomakielistä kuuroa kohden. Sommer Lindsayn mukaan kuurojen tulkkien korkea suhteellinen lukumäärä ei välttämättä tarkoita, että tulkkien työolosuhteet olisivat mallillaan ja tulkeilla olisi korkeakoulun tutkinto. Tässä asiassa tulee ottaa huomioon monta tilanteeseen vaikuttavaa tekijää: onko kuuroilla tulkilla muodollista tutkintoa ammatin harjoittamiseen, kuinka monta tuntia kuuro tulkki työskentelee ja kuka maksaa tulkille palkkaa. (Mt.)

Sommer Lindsayn tekemään kartoituskyselyyn (2016) vastasi kaikkiaan 88 kuuroa tulkkia, joista 21 oli suorittanut kandidaattitasoisen koulutuksen ja kuudella oli maisteritutkinto. Tulkeista 36 oli joko käynyt lyhyen kurssin tai heillä ei ollut minkäänlaista koulutusta. Tulkkien koulutustason kirjo oli moninainen. Tämä viittaa siihen, että koulutuksen puute voi johtaa kuuron tulkin ammattiarvostuksen laskuun ja siihen, ettei kuuroille tulkeille makseta asianmukaista palkkaa. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden kuurojen tulkkien määrä on kasvamassa, koska 2000-luvulta lähtien korkeakoulutusoisten koulutusten määrä on kasvanut (mt., 17).

Sommer Lindsayn (2016) tekemän kyselyn mukaan kuuroista tulkeista vähän yli 50 työskenteli freelancerina. Vajaat kolmekymmentä työskenteli tulkkausalan yrityksissä. Kyselyyn vastanneista kymmenen ilmoitti työskentelevänsä oman maansa kuurojen liitossa. Kymmenisen tulkkia työskenteli valtion palveluksessa. Euroopassa kuurot tulkkasivat monenlaisissa tilanteissa: muun muassa uskonnollisissa tapahtumissa, organisaatioissa tai

järjestöissä, koulutuksissa, sosiaalisissa tapahtumissa, kansainvälisissä tilaisuuksissa, televisiossa, teattereissa, musiikkiesityksissä, poliisilaitoksissa, julkisessa hallinnossa, sairaaloissa ja mielenterveyteen liittyvissä asioinneissa. Asiakasryhminä olivat esimerkiksi maahanmuuttajat, kansainvälisten tapahtumien osallistujat, kuurot lapset, iäkkäät kuurot, kuurosokeat, kielettömät kuurot ja kuurot, joilla oli mielenterveysongelmia tai erityisiä lisähaasteita.

Yleisesti ottaen kuurojen tulkkien tilanne maailmalla ei ole helppo. Van Gilsin (2009) mukaan muiden maiden kuurot tulkit kohtaavat vastaavanlaisia vaikeuksia kuin mitä meillä täällä Suomessa kohdataan. Kuurot tulkit törmäävät yhä ennakkoluuloihin. Syrjintä näkyy ja sitä tapahtuu enemmän joissain maissa. Esimerkiksi Tsekissä kuurot tulkit kokevat syrjintää, sillä kuulevat kollegat ajattelevat, etteivät kuurot tulkit osaa tulkata lainkaan. Hollannissa kuurot tulkit kokevat myös epätasa-arvoista kohtelua, koska heille ei välttämättä makseta palkkaa tai he saavat liian pientä palkkaa (Van Gils 2009). Kuuron tulkin on vallitsevan asenteen ja tiedonpuutteen vuoksi on ylipäättään vaikea menestyä työelämässä ja tehdä tulkkaustyötä kokoaikaisesti.

Morganin ja Adamin (2012) mukaan mielenterveyteen ja terapiaan liittyvissä tulkkauksissa kuuro tulkki kykenee saman elämäkokemuksen pohjalta ymmärtämään viittomakielistä asiakasta. Kuuroja on pitkään syrjitty monin tavoin ja heidän kokemuksensa ovat olleet traumaattisia. Kokemukset ovat samoja kuin muilla kielivähemmistöillä, joita yhteiskunta on pitkään yrittänyt poissulkea historiassa. Terapiassa ammatti-ihmisten ja kuulevien viittomakielen tulkkien vähättelevää asennetta kuuroja tulkkeja ja asiakkaita kohtaan voidaan kutsua hyvinvointikolonialismiksi (Morgan & Adam 2012).

## 3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

### 3.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoite oli selvittää kuurojen tulkkien tilannetta ja tulkkausmenetelmiä. Meitä kiinnosti tietää, mitä mieltä kuurot tulkit ovat tämänhetkisestä tilanteesta. Työn tutkimuskysymykset ovat:

- Mikä on kuuron tulkin tilanne tänä päivänä?
- Missä tilanteissa kuuroja tulkkeja tarvitaan?
- Mitä tulkkausmenetelmiä kuurot tulkit käyttävät?

Tilastollinen tiedonkeruu tapahtui kyselytutkimuksella ja sen tarkoitus oli kerätä perustietoja (ikä, koulutus, työkokemus, yms.) kuuroista tulkeista, heidän työtilanteestaan ja tulkkien käyttämistä tulkkausmenetelmistä. Kyselystä saatujen tietojen perusteella saimmekin luotua kokonaiskuvan kuurojen tulkkien tilanteesta maassamme.

Boudreaultin (2005) mukaan meillä on taipumus ajatella, että tulkki on kuuleva henkilö, joka tulkkaa puhutun viittomakielelle ja päinvastoin. Tämän ajatusrakenteen mukaan viittomakielen tulkkaus tarkoittaa puhutun kielen tulkkamista viittomakielelle. Tulkkaus on kuitenkin jo itsessään laaja käsite ja sisältää erilaisia menetelmiä, muotoja ja ratkaisuja, eikä se taivu vain yhteen muottiin. Tämän työn tietopohja eri tulkkausmenetelmistä perustuu tutkimuskirjallisuuteen, josta olemme poimineet kuurojen tulkkien käyttämiä menetelmiä. Näitä olemme edelleen havainnollistaneet niitä luvussa 5 esiteltävinä tulkkausprosessikuvioina (luku 5).

### 3.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu

Tutkimuksemme on laadullinen tapaustutkimus kuurojen tulkkien tilanteesta ja heidän käyttämistään tulkkausmenetelmistä. Tällä tutkimusotteella voidaan saada yksityiskohtaista ja tarkkaa tietoa yksittäisistä tapauksista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009). Tutkimus on toteutettu kyselynä, joka lähetettiin kaikille kuuroille tulkeille, joiden tiedämme työskentelevän alalla ja ovat valmistuneet tulkiksi ammattikorkeakoulusta.

Kyselytutkimuksen etuna pidetään yleisesti tutkimusaineiston keruun vaivattomuutta ja tehokkuutta. Kun lomake on suunniteltu huolellisesti, aineisto voidaan nopeasti käsitellä, tallentaa ja analysoida tietokoneen avulla. Kyselytutkimuksen heikkoutena on, ettei tutkijan ole mahdollista varmistua siitä, ovatko vastaajat pyrkineet vastaamaan huolellisesti ja rehellisesti kysymyksiin ja ymmärtävätkö vastaajat kyselylomakkeen vastausvaihtoehdot. Tutkijan on vaikea kontrolloida väärinymmärryksiä. Hyvän kyselylomakkeen laatiminen vie myös aikaa ja vaatii tutkijoilta monenlaista tietotaitoa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009).

Toteutimme kyselytutkimuksen verkkokyselynä, johon käytimme Webropol-työkalua. Sen avulla saimme vastaukset vaivattomasti valmiiksi tilastoituina. Kuuroista tulkeista ei aiemmin ole esitetty tilastollista tutkimustietoa. – Laatimamme kyselylomake löytyy liitteestä 2. Linkki Webropol-kyselyyn lähetettiin tutkittaville sähköpostitse.

## 4 KUURON TULKIN TYÖKUVA

### 4.1 Kääntäminen

Terminologisesti tulkkauksella ja kääntämisellä on omat tarkkaan rajatut merkitysalansa, vaikka kumpaakin sanaa usein käytetäänkin toistensa sijaan. Tulkkaus määritellään yleensä suullisesti toteutuvana eli puheviestintänä ja kääntäminen kirjoitettuna tekstinä eli kirjallisena työnä. Kääntämisessä lähdekielinen teksti on kääntäjälle aina saatavilla jossain kiinteässä muodossa, esimerkiksi painettuna, kunnes kohdeteksti on valmistunut. Tämä mahdollistaa sen, että kääntäjä voi palata lähdekieliseen tekstiin niin usein kuin tarvitsee. Päinvastoin kuin tulkki kääntäjä voi korjata kohdekielistä tuotostaan ja turvautua erilaisiin apuvälineisiin ennen lopullista kohdekielelle tuotettua versiota. Käännösprosessissa valmista käännöstä on voinut edeltää monta yrittelyä. (Schäffner 2004.)

Kuurot tulkit tekevät jonkin verran käännöstitä. Viitottuja käännöksiä löytyy muun muassa oppimateriaaleina (esim. hygieniapassi, Viittomakielinen kirjasto 2019) ja viranomaisten verkkosivuilta (esim. koronatiedote viittomakielellä, THL 2020). Viranomaisilla on saavutettavuuden takaamiseksi velvollisuus tuottaa viittomakielistä sisältöä verkkosivuillaan (Aluehallintovirasto 2020). Tämä perustuu saavutettavuusdirektiiviin ja lakiin digitaalisten palvelujen saavutettavuudesta. Saavutettavuusdirektiivi eli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2016/2102) julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta astui voimaan vuonna 2016. Sitten vuonna 2019 tuli laki digitaalisten palvelujen saavutettavuudesta. Direktiiviä ja lakia seuraava muu kansallinen lainsäädäntö vaatii viranomaisia tekemään digitaaliset palvelut saavutettaviksi kaikille kansalaisille.

Stone (2009), joka tutki äidinkieleltään viittomakielisten kuurojen tulkkien käännösratkaisuja, havaitsi tutkimuksessaan viittomakielisten kuurojen yleensä pitävän käännöstä hyvänä, jos he kokivat yhteisöllistä ja kielellistä samanlaisuutta viittojan kanssa. Kelan palvelukuvaukseen on kirjattu kuurojen tulkkien käännöstoimeksiannoista seuraava: “Kuuro viittomakielen tulkki voi tuottaa tulkkauspalvelua kuulovammaisille asiakkaille, jos tulkkaustilanteessa on kyse pienimuotoisen kirjallisen lähdetekstin tulkkauksesta.” (Kela 2020, 17). Kelan mukaan pienimuotoinen kirjallinen teksti voi olla korkeintaan parin sivun pituinen.

Tämäntyyppisten pienimuotoisen tekstien tulkkaustoimeksianto kuuron tulkin kääntämänä oli kuulo- ja kuulonäkövammaisten asiakkaiden tilattavissa kahden ensimmäisen hankintakauden ajan eli ajalla 1.9.2010–31.12.2017. Yllättäen 1.1.2018 alkaen Kela kuitenkin jostain syystä lakkasi välittämästä tekstien kääntämisen tulkkaustoimeksiantoja kuuroille tulkeille. Ajalla 1.1.2018–31.3.2021 kuuroille tulkeille välitettiin ainoastaan kuulonäkövammaisten tulkkaustoimeksiantoja. Sittemmin, 1.4.2021 alkaen, kuuroille tulkeille on jälleen alettu välittää myös kuulovammaisten tulkkaustoimeksiantoja. Pienimuotoisten tekstien tulkkausta on mahdollista toteuttaa myös etäyhteyden kautta (Messo & Pajunen 2021).

## 4.2 Tulkkaus

Tulkkaus ja käänös eroavat siinä, että tulkkauksessa tulkilla on vain yksi yritys kohdekielistä tekstiä tuottaessa. Kohdekielinen teksti on tuotettava välittömästi, eikä tulkilla ei ole mahdollisuutta turvautua apuvälineisiin. Tulkkauksessa muistin ja muistiinpanojen käyttö ovat tärkeitä välineitä tulkille. Tilaisuuksia korjata tulkkauksen tuotosta on erittäin vähän. Toki tulkki voi tarkistaa, onko hän ymmärtänyt oikein lähdekielisen tekstin tai onko hänen tuottamansa teksti ymmärretty, mutta tämä ei kaikissa tulkkaustilanteissa ole mahdollista. Tulkilla ja kääntäjällä onkin eri työskentelytavoista ja työn prosesseista johtuen eri vaatimukset työn suorittamiseen. (Schaffner 2004.)

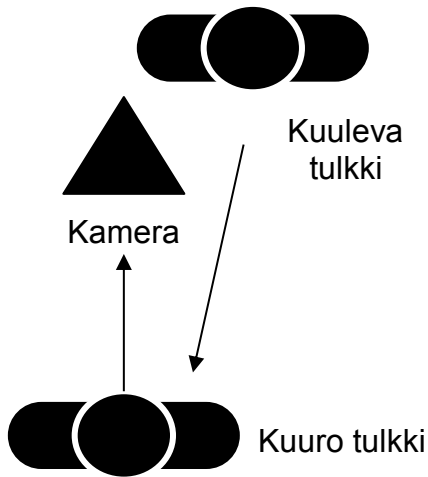
### 4.2.1 Televisio- ja mediatulkkaus

Televisio- ja mediatulkkauksessa on alkanut vähitellen näkyä kuuroja tulkkeja, joskin edelleen hyvin vähän. Kuurojen tulkkien paikka televisio- ja mediatulkkauksessa on perusteltua: jos heitä ei olisi, tilannetta voisi verrata siihen tilanteeseen, jossa puhutun kielen uutisissa käytettäisiin vieraskielistä henkilöä tulkkina. Jos esimerkiksi BBC:n brexit-uutisointi olisi hoidettu vieraskielisen, neljä vuotta englantia opiskelleen henkilön tulkkamana, olisi tulkkauksen tuotoksessa todennäköisesti paljon kielellisiä ja kulttuurisia virheitä. Englantilaiset tuskin olisivat hyväksyneet tällaista tulkkaustratkaisua BBC:ltä. Kuten englanninkieliset kuulevat, myös viittomakieliset kuurot Suomessa toivovat, että he voivat vastaanottaa tiedotuksia äidinkielen viittojan tuottamana (Viittomakielten lautakunta 2020).

Viittomakielten lautakunnan tuottamassa julkaisussa “Laatua viittomakielelle kääntämiseen” on pohdittu kääntäjän ammattitaitoa ja koulutusta. Se, että tulkki osaa kahta kieltä, ei automaattisesti tarkoita, että hän osaisi tehdä näiden kahden kielen välisiä käännöksiä. Kaikki tulkit tulkkavat parhaiten omalle äidinkielelleen. Jos äidinkieleltään suomenkielinen tulkki tulkkaa suoraa lähetystä suomalaiselle viittomakielelle eli itselleen vieraalle kielelle, viittomavalinnat ja lauserakenteet mukailevat varsin usein suomenkielisiä ilmaisutapoja. Jos viitottu viesti pohjautuu suomen kieleen, sen sisältö voi olla viittomakieliselle katsojalle vaikeasti ymmärrettävissä. (Viittomakielten lautakunta 2015.)

Kuuron TV-tulkin tärkeitä ominaisuuksia on kielitaidon lisäksi tulkkaustaito ja kulttuurintuntemus. Stone (2009) käyttää tälle nimitystä Deaf Translation Norm. Stonen tutkimuksen mukaan kuurolla tulkilla on kyky olla läsnä tv-tulkkauksessa (presence), mikä tarkoittaa, että tulkki viestii nimenomaan katsojille eikä kameralle (Stone 2009). Correia, Sousa, Santana ja Silva (2018) puolestaan toteavat, että paritulkkaustyöskentely kuuron tulkin kanssa on myös kuulevalle tulkille eduksi, koska kuuleva tulkki voi keskittyä kahden kielen väliseen kääntämiseen kuurolle tulkille. Tällöin kuuro tulkki muokkaa kuulevan tulkin tuotosta, esimerkiksi korjaamalla nyanssivirheet. Lopputuotoksesta tulee sujuva ja yleisöystävällisesti muotoiltu (Correia ym. 2018). Tämän vuoksi esimerkiksi valtion suorana lähetettäviin hätätiedotuksiin olisi hyvä järjestää kuuro tulkki kuulevan tulkin pariin. Natiivi kuuro tulkki saavuttaa parhaiten viittomakieliset katsojat yhteisen kulttuuri- ja kielitaustan ansiosta, mikä palvelisi sekä katsojia että tulkkitiimiä.

Kuuro–kuuleva-tulkkiparin sijoittumisjärjestelyä televisiotulkkauksessa on esimerkinomaisesti havainnollistettu kuviossa 1. Kuuleva viittomakielentulkki on sijoittautunut kameran taakse niin, että kuuro ja kuuleva tulkki näkevät toisensa. Kuuleva tulkki tulkkaa puhuttua kieltä viittomakielelle. Kuuro tulkki vastaanottaa tätä tulketta ja muokkaa kuulevan tulkin tuotoksen omalle äidinkielelleen, idiomaattisemmaksi ja vastaanottajille sopivammaksi.



Kuvio 1. Esimerkki kuuron ja kuulevan viittomakielentulkin sijoittumisjärjestelystä televisiotulkkauksessa.

Sveitsistä käsin toimiva globaalisen televisioaseman Hybrid broadcast broadband TV:n (HbbTV) mukaan TV-ohjelmissa käytetään natiivikielisiä kuuroja viittojia siitä syystä, että he tuottavat luonnollista viittomakieltä sopivine rekistereineen ja ei-manuaalisine elementteineen. HbbTV:ssä havaittu, että TV-ohjelmia, joissa on kuuroja viittojia, seurataan mielellään kulttuuritaustan samankaltaisuuden vuoksi. Viittojan tuottama kieli on sujuvaa ilman häiritseviä puhutun kielen interferenssejä. (HbbTV 2017.)

Suomen televisiotulkkauksissa on nähty enimmäkseen kuulevia tulkkeja. Kun ensimmäinen kuuro tulkki tulkkasi vuonna 2020 valtioneuvoston koronatiedotustilaisuudessa, Kuurojen Liiton toiminnanjohtaja Markku Jokinen iloitsi Twitterissä Suomessa tapahtuneen vihdoinkin edistystä tv-tulkkauksen puolella (Jokinen 2020). Oman tutkimuksemme käynnissäoloaikana, vuonna 2021, kuitenkin vain yksi kuuro tulkki on toiminut aktiivisesti televisiotulkkauksissa.

#### 4.2.2 Kansainvälisen viittomisen tulkkaus kansainvälisissä tapahtumissa

Kansainvälinen viittominen on kansallisten viittomakielten väliset rajat ylittävä kommunikaatiomuoto, jossa hyödynnetään kielen ikonisuutta. Whynot (2016) kutsuu kansainvälistä viittomista viittottujen kielten kontakti-ilmiöksi. Eri maiden kuurot tarvitsevat “yhteistä kieltä” kommunikoinnin mahdollistamiseksi, mistä syntyy konvertoituja/sovittuja viittomia (Whynot 2016). Kansainvälisen viittomisen leksikko on rajallinen ja siinä hyödynnetään luonnollisissa viittomakielissä ilmeneviä kielellisiä rakenteita (Whynot 2013; Crasborn ym. 2011).

Kansainvälistä viittomista käytetään muun muassa kansainvälisissä kuurojen tapahtumissa, kuten urheilutapahtumissa. Varhaisin havainto kansainvälisestä viittomisesta on mahdollisesti 1800-luvulta, jolloin kuurot kokoontuivat eri maista Pariisiin Abbe de l'Epeen kunniaksi järjestettyyn kansainväliseen juhlatapahtumaan. Sen yhteydessä kansainvälinen viittominen alkoi levitä kuurojen yhteisössä (Supalla & Webb 1995). Kuurojen urheilun kansainvälinen kattojärjestö CISS järjesti vuonna 1924 kansainvälisen urheilutapahtuman, johon osallistui useita kuuroja eri maista. Tapahtumassa käytettiin tietävästi kansainvälistä viittomista. Vuodesta 1924 alkaen kuurojen olympialaisia on järjestetty parin vuoden välein, kesä- ja talvikisoja vuorotellen. Nykypäivänä näihin urheilutapahtumiin osallistuu kuuroja lähes sadasta maasta, ja tapahtumissa käytetään yhä kansainvälistä viittomista osallistujien kesken (Whynot 2016).

Myös Kuurojen Maailmanliitolla on kansainvälisiä kuurojen tapahtumia. Kuurojen Maailmanliitto (WFD) perustettiin vuonna 1951. Järjestö keskittyy ihmisoikeuksien valistustyöhön ja puolustamiseen poliittisella tasolla ja on yhteistyössä kansallisten kuurojen liittojen kanssa. Kansainväliset kontaktit ovat kasvaneet maailmanlaajuisesti ja WFD on julkaissut vuodesta 1975 lähtien kansainvälisen viittomisen sanakirjaa, Gestunoa. Gestunoviittomia käytettiin ensimmäistä kertaa kuurojen maailmankongressissa Bulgariassa vuonna 1979. Viittomat olivat kuitenkin vieraita kuuroille osallistujille, ja maailmanliiton tavoite standardoidusta kansainvälisestä viittomisesta ei onnistunut.

Kansainväliset urheilutapahtumat ja kongressit ovat synnyttäneet jonkin verran vakiintunutta kansainvälisen viittomisen leksikkoa. Viittomilla on kuitenkin taipumusta muuttua aina maan, ajan, osallistujien ja käsiteltävän aihepiirin mukaan. Rosenstock ja Napier (2015) ovat todenneet, että kansainvälinen viittominen on eräänlainen sulauma eri maiden viittomista ja semioottisista elementeistä. Täsmälleen samoja viittomia ei siis välttämättä käytetä eri kansainvälisissä tapahtumissa. Kansainvälisen viittomisen lauserakenne kuitenkin pysyy samana. Tutkijat Supalla ja Webb (1995) ovat osoittaneet, että kansainvälisessä viittomisessa on vakiintunut SVO-kielen mukainen perussanajärjestys (subjekti-verbi-objekti). Myös kieltolauseen rakenne on yhtenäinen muiden maiden viittomakielten kanssa (mt.). Vaikka kansainvälinen viittominen on vakiintunut kielijärjestelmä ja sitä käytetään päivittäin sosiaalisessa mediassa ja kansainvälisissä tapahtumissa, ovat asiantuntijat viittomakieli- ja tulkkausalalla sitä mieltä, että kansainvälisen viittomisen tutkimusta on luonnollisiin

viittomakieliin verrattuna erittäin vähän (Crasborn ym. 2011, 492, Whynot 2013), vaikkakin viime vuosien aikana tutkijoiden kiinnostus ilmiötä kohtaan on lisääntynyt (vrt. esim. Whynot 2017; Wit, Crasborn, Napier 2021).

Kela on järjestänyt kansainvälisen viittomisen tulkkausta ainakin vuoteen 2014 asti (Kilpeläinen 2014). Kuuroja tulkkeja on voinut tilata esimerkiksi kansainvälisiin kuurojen tapahtumiin, joissa kuuro tulkki on tulkannut kansainvälistä viittomista suomalaiselle viittomakielelle ja päinvastoin. Vuoden 2014 jälkeen Kela on ilmoittanut palvelukuvauksessaan, ettei kansainvälisen viittomisen tulkkaus kuulu enää Kelan järjestämisvelvollisuuteen (Kela 2015). Kuurojen tulkkien työntekoa on rajattu siitä pitäen, vaikka tulkilla olisi kieliosaamisensa puolesta hyvät edellytykset toimia tulkkina kansainvälisissä tapahtumissa. Kuuleville tulkeille sen sijaan välitetään myös kansainvälisten tapahtumien tulkkaustöitä, ja tulkki voi joustavasti omien kielitaitojensa mukaan tulkata näissä tilanteissa eri kielten välillä. Tässä asiassa Kela kohtelee eri tavalla kuulevia ja kuuroja tulkkeja.

#### 4.2.3 Tulkkaus kuurosokeille

Tulkkaus kuurosokeille on haasteellista ja vaihtelevaa. Kuurosokealla henkilöllä on samanaikaisesti kuulo- ja näkövamma, mutta kuurosokeus ei aina tarkoita, että henkilö olisi täysin kuuro ja täysin sokea. Kuurosokealla voi olla osittain toiminnallinen kuulo, näkö tai molemmat. Näön ja kuulon heikentyneet toimintakyvyt vaikuttavat muiden kanssa kommunikointiin, ympäristöön orientoitumiseen ja ympäristössä liikkumiseen. Kuurosokeille tulkkaus onkin yhdistelmä erilaisista kielen ja kommunikaatiomenetelmistä. Kuurosokealle henkilölle välitetään myös tilanteessa toimimisen kannalta riittävä informaatio ympäristöstä, jotta siinä toimiminen ja liikkuminen on mahdollista.

Ero kuuroille ja muille asiakasryhmille tulkkauksessa ilmenee juuri näkövammaa kompensoivan visuaalisen informaation välittämisessä, mikä tapahtuu ennen kaikkea kuvailun ja opastuksen kautta. Kuurosokeille tulkkaus sisältää kolme osa-aluetta, jotka voivat olla yhtä aikaa tai erikseen käytössä (Lahtinen 2006):

1. “Kääntäminen kieleltä toiselle tai viestin toistaminen esimerkiksi viittomakielellä kaventuneeseen näkökenttään, taktiilisti, suomen kielellä puhuttuna tai kirjoitettuna. Kielen vastaanottamiseen ja tuottamiseen käytetään eri kommunikaatiomenetelmiä.
2. Kuvailu, jossa visuaalinen ja fyysinen ympäristötieto (yleinen, henkilökohtainen ja sosiaalinen tilanne) siirretään kielelliseen tai muuhun sovitettuun muotoon (sosiaaliset pikaviestit, kosketus, osoitus, piirtäminen tms.)
3. Opastaminen, jonka aikana liikutaan yhdessä tilassa tai paikasta toiseen sekä orientoidutaan ympäristöön, jolloin viestintä tapahtuu suureksi osaksi kehon liikkeitä tunnistamalla. Opastamisen aikana voidaan olla myös yhdessä paikassa, jolloin ohjaavan käden avulla kuvaillaan ja havainnoidaan tilassa olevia kohteita.” (Lahtinen 2006, 184–185.)

Kuurosokeille tulkkauksessa on lisäksi otettava huomioon ei-manuaalisten elementtien tulkkaus. Uusimäki (2015) on tarkastellut opinnäytetyössään viittomakielen rakenteeseen kuuluvien ei-manuaalisten elementtien tulkkaamista taktiilisti kuurosokealle. Viittomakielen ei-manuaalisia elementtejä ovat esimerkiksi pään, huulion ja ylävartalon liikkeet. Uusimäen tapaustutkimuksessa tulkit olivat kuuroja viittomakielentulkkeja (mt.).

Uusimäen mukaan viittojan pään alueen ei-manuaalisia elementtejä käytetään esimerkiksi tekstin koheesion luomiseksi ja kieltomuodoissa. Kuurot tulkit korvasivat viittojan pään alueen ei-manuaalisia elementtejä taktiilitulkkauksessa niitä vastaaviksi viittomiksi. Merkitystä erottelevat huuliot tulkattiin sormittamalla ne heti viittoman jälkeen. Myös vartalon liikkeitä käytettiin taktiilisti tulkatessa esimerkiksi roolinvaihdossa: puheenvuoron vaihtuessa tulkki ilmaisi tätä vaihtamalla kehon suuntaa oikealle ja vasemmalle. Taktiilitulkkauksessa tulkit myös viittoivat henkilöiden nimet jokaisella roolinvaihdolla. Näin vastaanottajalla on jatkuvasti tieto siitä, kenelle eri puheenvuorot kuuluvat. Uusimäen mukaan e. m. elementit ovat tärkeitä lisäyksiä, ja ne edesauttavat viitotun viestin ymmärtämistä. (Uusimäki 2015.)

#### 4.2.4 Tulkkaus selkoviittomiselle

Suomessa ei toistaiseksi ole tehty tutkimusta suomalaisen viittomakielen selkoviittomisesta. Selkoviittomisella tarkoitetaan tässä työssä viittomakielisen viestin selkokielistämistä. Selkokieli on yleiskieleen verrattuna yksinkertaistettua kieltä, jolla viesti saadaan sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan helppolukuisemmaksi ja helpommin ymmärrettäväksi. Selkokielinen viestintä on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä. Taustalla on idea siitä, että yhteiskunnassa kaikilla on oikeus tiedonsaantiin ja että tieto on mukautettuna kaikille saavutettavaa, jokaiselle sopivassa muodossa. (Sainio 2002).

Kielellisten vaikeuksien syitä on monia. Näitä ovat esimerkiksi synnynnäiset neurobiologiset kielen käsittelyn vaikeudet mutta myös elämän aikana vamman tai sairauden myötä syntyneet ongelmat. Vaikeudet voivat myös johtua siitä, että henkilö käyttää itselleen vierasta kieltä. Selkokieltä tarvitsevat ihmiset jaetaan Suomessa kolmeen ryhmään. Leskelän ja Uotilan (2020) mukaan selkokieltä voivat tarvita:

- ihmiset, joiden kielivaikeudet johtuvat synnynnäisistä ja melko pysyvistä poikkeamista aivojen kielenkäsittelyn neurobiologisissa järjestelmissä (esimerkiksi kehitysvammaiset, autismin kirjon henkilöt tai henkilöt, joilla on kehityksellinen kielihäiriö, laaja-alaisia oppimisvaikeuksia tai lukivaikeuksia),
- ihmiset, jotka ovat sairauden tai vamman vuoksi menettäneet elinaikanaan aiempia kielellisiä taitojaan (esimerkiksi muistisairaat tai afaattiset henkilöt) tai
- ihmiset, joiden kielitaidon puute on (mahdollisesti) väliaikaista ja joilla on käytössään jokin muu toimiva kommunikointikeino (esimerkiksi suomen kieltä opiskelevat maahanmuuttajat, viittomakieliset henkilöt tai vähemmistökielten puhujat) (Leskelä & Uotila 2020, 228–229).

Vaikka selkokieltä tarvitsevat ryhmät ovat erilaisia, heitä yhdistää kielellisen syrjäytymisen vaara. Kielitaidon puute vaikuttaa selviytymiseen arjen tilanteissa, opintoihin ja työelämään sekä yhteiskunnan toimintaan osallistumiseen. (Leskelä & Uotila 2020).

Selkoviittomisessa on samoja piirteitä kuin yllä kuvatussa suomenkielisessä selkokielessä: selkeitä ja yksinkertaistettuja lauseita, vakiintuneiden ja tuttujen termien käyttämistä ja vähemmän positioita paikantamisessa. Selkotulkkauksessa tulkki voi tilanteen mukaan hyödyntää tulkkauksessaan konstruoitua toimintaa eli näyttää tai esittää omaa tai jonkun toisen toimintaa, tekemistä tai reaktioita (Salonen, Wainio, Kronqvist & Keränen 2019).

Selkoviittomisen asiakkaita ovat muun muassa koulua käymättömät kuurot, muistisairaath ihmiset, maahanmuuttajat ja kuurot, joilla on erityisiä lisähaasteita (esimerkiksi autistiset ja kehitysvammaiset).

Selkoviittominen on varsinkin maahanmuuttajakuurojen tulkkaustilauksissa perusteltua, sillä maahanmuuttajan viittomista ja ajatuksenkulkua voi olla haastavaa ymmärtää. Maahanmuuttajakuurolla saattaa olla kulttuuritaustoista johtuen erilainen ajan- ja maailmankäsitys. Esimerkiksi viranomaisasioidinnissa käytetyt termit, kuten toimeentulotuki, työttömyysetuuksien peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja korotettu työmarkkinatuki, voivat olla kuuroille maahanmuuttajalle täysin vieraita. Tällaisten termien tulkkaaminen voi olla tilanteessa yksin toimivalle tulkille erittäin haastavaa.

Tilanteita, joissa lähtökielessä esiintyy runsaasti termejä, on pohdittu myös puhuttujen kielten tulkkausten näkökulmasta. Määtän (2020) mukaan asiakkaalla voi olla hyvä äidinkielen taito, mutta hänellä on siitä huolimatta vaikeuksia ymmärtää tulkkia. Esimerkiksi tilanteessa, jossa tulkki kääntää lääketieteen monisivuisen raportin sanatarkasti lapsen terveystilanteesta, lapsen vanhemmat eivät välttämättä ymmärrä abstrakteja käsitteitä tai lääketieteellisen jargonin sanoja. Määtän mukaan Suomessa tapahtuu päivittäin tilanteita, joissa tiedon saavutettavuus ja kielellinen tasa-arvo eivät toteudu. Erityisesti asioimis- ja oikeustulkkausessa kielellinen saavutettavuus on asiakkaalle erittäin tärkeää. (Määttä 2020).

Asiakas, joka tarvitsee selkoviittomisen tulkkia, tarvitsee siis puutteellisen tai puuttuvan kielitaitonsa vuoksi kielellisen viestin muokkaamista, jotta hän pystyy vastaanottamaan viestin. Tällaisiin tilanteisiin olisi hyvä järjestää kuuro tulkki, joka keskittyy täysin kuuron asiakkaan ja kuulevan tulkkiparin väliseen viestintään. Kuuro, äidinkieleltään viittomakielinen tulkki muokkaa kuulevan tulkkiparin tuottamaa tulketta asiakkaalle helpommin ymmärrettävään muotoon. Kyse on siis eräänlaisesta “kohtuullisesta mukauttamisesta”. Vastaavasti kuuro tulkki tekee asiakkaan viestistä ymmärrettävämpää kuulevia varten toistamalla viitotun idiomaattisella suomalaisella viittomakielellä, jota kuuleva tulkkipari pystyy tulkkaamaan asiakkaan viestin koherentissa muodossa puhutulle kielelle.

#### 4.2.5 Tulkkaus kuuroille maahanmuuttajille

Kuurojen maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt merkittävästi 2000-luvulla. Maahanmuuttajakuurot tarvitsevat viittomakielen tulkkeja esimerkiksi viranomaisten kanssa asioimisessa, lääkärikäynneillä ja omien asioiden hoitamisessa. Suomeen muuttaessaan suurin osa kuuroista maahanmuuttajista ei osaa suomalaista viittomakieltä. Kuuroille maahanmuuttajille tulkkauksessa tulkilta vaaditaan erityistä osaamista ja herkkyyttä, koska maahanmuuttajat ovat tulleet eri taustoista ja osa hyvinkin hankalista olosuhteista (sota, kriisi). Myös kielelliset taustat vaihtelevat.

Suurimmalla osalla maailman kuuroista ei ole eheää äidinkieltä ja identiteettiä. Kuurojen koulut ovat historiallisesti tärkeitä viittomakielten ja kuurojen identiteetin syntymäpaikkoja. Maailmassa on noin 70 miljoonaa kuuroa, joista 10 prosenttia on käynyt koulua (WFD 2009). 95 prosenttia maailman kuuroista on syntynyt kuuleville vanhemmille. Kuuleville vanhemmille syntyneistä kuuroista suurin osa ei välttämättä osaa oma maansa viittomakieltä. (Mitchell & Karchmer 2004). Moni kuuro ei käytä oman maansa viittomakieltä, vaan he kommunikoivat yhteiskunnassa ja perheen kanssa erilaisia kielellisiä ratkaisuja esimerkiksi eleitä, osoituksia ja kotiviittomia (Sivunen 2019).

Ympäröivässä maailmassamme yhteiskunnalliset keskustelut ja siihen liittyvä viestintä toteutetaan enimmäkseen puhutuilla kielillä. Kuurolla henkilöllä ei ole mahdollista osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun, jos tiedotteita ei ole saatavilla viitotulla kielellä. Jos esimerkiksi televisio-ohjelmia, kuten uutisia, ei ole tekstitetty tai niitä ei ole käännetty viitotulle kielelle, jää kuuron henkilön tieto ja ymmärrys ajankohtaisista yhteiskunnallisista asioista heikoksi. Varsinkin maahanmuuttajakuurot jäävät usein yhteiskunnallisen tiedonsaannin ulkopuolelle. Tämän perusteella voidaan sanoa, että Suomessa asuvat kuurot maahanmuuttajat tarvitsevat tietoa selkoviittomisella (Sivunen & Juva 2021).

Maahanmuuttajien kokemusten perusteella kansainvälisen viittomisen voidaan nähdä olevan sellaista selkokieltä, jossa asia ilmaistaan hitaammin, tiivistetysti ja sovelletaan viittominen vastaanottajalle sopivaksi (Sivunen 2021). Maahanmuuttajakuuroista osalla on äidinkielenään synnyinmaansa viittomakieli, mutta osa on kasvanut ilman varsinaista kieltä. Samoin koulutustaustassa on vaihtelua: osa on saanut koulutusta ja osa ei. Kuuro tulkki hallitsee erilaisten kommunikointistrategioiden eli ikonisten viittomien, konstruoidun toiminnan ja

pantomiimin luovan käytön. Kuuroilla tulkeilla on myös taito käyttää eleitä, jotka liittyvät sen hetkiseen kontekstiin ja ympäristöön, jossa vuorovaikutus tapahtuu. Näiden taitojen ja strategioiden vuoksi kuuro tulkki osaa yleensä säädellä viittomisensa vastaanottajalle sopivaksi.

Maahanmuuttajakuuron asioinnissa asiakkaan etu olisi, jos tulkkaukseen järjestettäisiin kuuro–kuuleva-tulkkipari. Kuuro tulkki tulkaa maahanmuuttajan viittoman viestin sisällön kuulevalle tulkille, joka vastaanottaa kuuron tulkin selventämän viestin ja tulkaa sen edelleen puheelle. Samaa ketjua käytetään myös toiseen suuntaan: kuuleva tulkki tulkaa kuulemansa suomalaiselle viittomakielelle, ja kuuro tulkki puolestaan selventää viestin maahanmuuttajalle. Kummassakin viestintäprosessissa on mukana monta kieltä ja kulttuuria, ja eri ilmiöiden tiedollinen käsittely tulkkauksen ohella voi olla kuormittavaa yhdelle tulkille. Maahanmuuttajille suomalainen viittomakieli on useimmiten vieras kieli tai jopa täysin tuntematon kieli. Mikäli tulkkauksilanteessa on asiakas, jonka kielellinen taito ei ole riittävä, kuten esimerkiksi vasta Suomeen saapuneen maahanmuuttajan tapauksessa useimmiten onkin, on selvää, että kuuron ja kuulevan yhteistyöllä tapahtuva tulkkaukseen on sujuvampaa ja kognitiivisesti vähemmän raskasta sekä tulkeille että tulkkiin tukeutuville asiakkaille.

Annettakoon konkreettisenä esimerkkinä tästä seuraava tapaus: kuuro maahanmuuttaja käyttää viranomaisasioinnissa viittoessaan termiä vihreä passi. Hän tarkoittaa tällä muukalaispassia, joka on tosiasiassa valkoinen, mutta sen liitteeksi tulee ottaa väriltään vihreä matkustusasiakirja. Maahanmuuttaja-asiakkaan näkökulmasta viittomavalinta vihreä passi on selkeä ratkaisu monimutkaiselle muukalaispassi-termille. Ei-äidinkieliselle viittomakielentulkille tämä ei välttämättä ole lainkaan selvää, jolloin tulkkaukseen on ontua. Juuri tällaisissa intralingvaaleissa tilanteissa natiivikielisten tulkkien ammattitaito ja kielitaju tulee tarpeen.

Kuurot maahanmuuttajat ovat itse kokeneet, että kuuron tulkin viittomista on helpompaa ymmärtää verrattuna kuulevan tulkin viittomiseen. Crasborn ja Hiddinga (2011) ovat perustelleet kuurojen viittojen yhteisymmärryksen rakentumista sillä, että heillä on sama kokemus kuurona ihmisenä elämisestä. Myös Kuurojen Liiton erityisasiantuntija Marika Rönningin mukaan maahanmuuttajan tai pakolaisen kohdalla paras tapa hoitaa tulkkaukseen on kuuro–kuuleva-tulkkiparin avulla (Nurmi & Paanala 2013). Tällainen tulkkipari hyödyttää tilannetta kielellisesti. Maahanmuuttaja voi myös tuntea olonsa yhdenvertaiseksi yhteisönsä

jäsenen kanssa, vaikka tämä olisikin tulkin roolissa (Boudreault 2005, 335). Luottamuksen ilmapiirin luominen tulkin ja tulkattavan välille on tärkeää, jotta tulkattava asiakas kykenee kertomaan ikävistäkin asioista turvallisesti kokemassaan ympäristössä. Myös viranomaisen tulee voida luottaa tulkkiin. Luottamushan perustuu tulkin puolueettomaan asenteeseen. Tämän vuoksi tulkin tulee asennoitua neutraalisti kaikissa tilanteissa sekä tulkattavaa että viranomaista kohtaan. (Maahanmuuttovirasto 2020).

## 5 TULKKAUSMENETELMÄT

Viranomaisille ja Kelalle ei aina ole selvää, miten kuurot tulkit suorittavat heille annetut toimeksiannot ja mitä kuurot tulkit tekevät. Olemme huomanneet, että tässä asiassa on paljon tietämättömyyttä. Tässä luvussa käsittelemme kuuron tulkin käyttämiä yleisimpiä tulkkausmenetelmiä. Tulkkausmenetelmän valintaan vaikuttaa tilanne, tilaisuuden luonne ja asiakkaan tarpeet. Tarkennamme, että kyseiset tulkkausmenetelmät saattavat olla myös käytössä muuallakin kuin kuurojen tulkkien keskuudessa.

### 5.1 Reletulkkaus

Reletulkkauksella tarkoitetaan tulkkausta välikielen kautta silloin, kun tulkkausta ei voi tehdä suoraan lähtökielestä (Tieteen termipankki, s. v. reletulkkaus; välikieli). Reletulkkauksessa työskentelee useampi tulkki, joiden kautta viesti välittyy lähtökielestä kohdekieleen (Pöchhacker 2004, 21). Reletulkkauksessa tulkki A vastaanottaa lähtökieltä ja tulkkaa sen tulkille B etukäteen sovitulla kielellä. Tulkki B tulkkaa tulkilta A saamansa viestin kohdekielelle. Otetaan esimerkiksi tilanne kansainvälisessä konferenssissa, missä tarvitaan tulkkausta thain kielestä suomen kielelle. Tilanteessa voidaan käyttää reletulkkausta, jolloin thain kieli tulkataan ensin englannin kielelle, josta se tulkataan suomen kielelle. Relekielenä toimii yleensä jokin valtakieli, jota moni tulkeista hallitsee. Euroopan parlamentissa relekielinä toimivat englanti, ranska ja saksa (Ulkoasiainministeriö 2011).

Reletulkkausta käytetään Euroopan parlamentissa, sillä siellä käytettäviä kieliä on paljon. Kieleltä toiselle tulkattavien ja käännettävien kielten yhdistelmien määrä on valtava, lähes 500. Tulkit eivät tietenkään voi hallita kaikkia Euroopan kieliä. Näin ollen yksi ratkaisutapa on toteuttaa tulkkaus reletulkkauksena (Ulkoasiainministeriö 2011). Reletulkkaus on eräänlaista ketjutulkkausta lähtökielestä toisen kielen kautta kolmanteen kieleen. Reletulkkaus voi tapahtua useampienkin kielten eli välikielten kautta. Se on siis yksi tulkkausmuodoista, ja sitä käytetään sellaisissa tilanteissa, joissa ns. tavallinen tulkkaus ei toimi (Shlesinger 2010).

Reletulkkauksessa reletulkki ei työskentele suoraan yleisölle, vaan yhdelle tai useammalle muulle tulkille, jotka tulkaavat yleisölle (Jones 1998, 122). Yleisin tilanne, jossa reletulkkausta käytetään, on konferenssi tai muut vastaava tapahtuma. Tällaisia tapahtumia ovat esimerkiksi Kuurojen maailmanliiton maailmankongressi (WFD 2019) ja

Ihmisoikeuskonferenssi (WFD 2017) sekä Yhdistyneiden Kansakuntien eli YK:n ja Euroopan Unionin konferenssit. Kielten kirjo tapahtumissa on laaja ja reletulkkkaus on tärkeässä osassa.

Käytettäessä reletulkkkausta ymmärrettävyys tulkkien kesken on tärkeää. Simultaanitulkkauksessa tulkkauksen viiveen on oltava lyhyt, jotta molemmat tulkit ehtivät tulkata viestin. Tulkkausprosessin aikana on muistettava rauhallisuus, mikä tuo luotettavuutta tulkkaustilanteeseen (Jones 1998, 122). Tulkilla A on vastuu siitä, että hän tuottaa tulkille B ymmärrettävää tulketta, jonka tulkki B voi tulkata edelleen. Tulkkeessa on oltava selkeä artikulaatio, sen on oltava kieliopillisesti oikein ja siitä on ilmettävä viestin tarkoitus (de Wit 2010, 233). Pöchhackerin mukaan reletulkkkausta voidaan tehdä simultaanisti eli samanaikaisesti tai konsekutiivisesti eli peräkkäistulkkauksena riippuen tilanteen luonteesta (Pöchhacker 2004, 21).

### 5.1.1 Reletulkkkaus viittomakielelle

Viittomakielisen reletulkkauksen prosessi etenee lähes samaan tapaan puhutuissa kielissä. Kuuleva tulkki välittää kuulevan henkilön puhetta kuurolle tulkille, joka muokkaa viestin asiakkaalle sopivassa muodossa ja samalla kuuro tulkki myös varmistaa asiakkaalta, ymmärtääkö hän asian sisällön (BSL Legal 2020). Reletulkkauksessa toimivilla tulkeilla tulee olla jokin yhteinen kieli, jotta reletulkkkaus voidaan toteuttaa tiimityönä. Suomessa kuuron ja kuulevan tulkin yhteinen kieli on pääsääntöisesti suomalainen viittomakieli.

Otetaan esimerkiksi reletulkkauksen tilanne, jossa venäläinen kuuro ja suomenkielinen kuuleva keskustelevat tai asioivat. Venäläistä viittomakieltä osaava suomalainen kuuro tulkki toimii tulkkina A, joka vastaanottaa venäläisen kuuron tuotosta venäläiseltä viittomakieleltä. Kuuro tulkki (tulkki A) kääntää venäläistä viittomakieltä suomalaiselle viittomakielelle ja tuottaa sen kuulevalle tulkille B. Kuuleva tulkki (tulkki B) puolestaan tulkkaa viestiketjun loppupään eli suomenkielisen tulkkeen puhutulle suomen kielelle (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003, 55). Kieli kääntyy venäläisestä viittomakielestä suomeksi siis kolmannen kielen kautta, mikä tässä tapauksessa on suomalainen viittomakieli. Reletulkkkaukseen ei vaadita kuuro–kuuleva-tulkkiparia, vaan siinä korostuu tulkin kielitaito työkielissä. Myös tulkkien välinen yhteistyö on tärkeää reletulkkauksen onnistumisessa (Eklund 2013).

Reletulkkausta käytetään myös intralingvaalissa eli kielensisäisessä tulkkauksessa. Tämä soveltuu muun muassa henkilöille, joilla on oppimisvaikeuksia, mielenterveyteen liittyviä haasteita, tai joiden kielitaito on heikko. Tällaisessa tilanteessa kuuroa tulkkia voidaan pitää fasilitaattorina tai välittäjänä (eng. facilitator, intermediary interpreter). Suomessa ei ole vielä vakiintunutta termiä tälle ilmaukselle. Fasilitaattoria käytetään erityisesti siinä tilanteessa, kun kuuleva viittomakielen tulkki kohtaa kielellisesti haastavan kuuron asiakkaan, lapsiasiakkaan, maahanmuuttajan, vanhuksen tai erityisryhmän asiakkaan kuten kuuron, jolla on jokin tai joitain lisähaasteita (esimerkiksi autistiset tai kehitysvammaiset henkilöt). Erityisryhmään kuuluvan henkilön kielitaito voi vaihdella alueittain; murteet ja tyylierot vaihtelevat viittojan iästä ja kotipaikasta riippuen (Hynynen ym. 2010).

Vuonna 2020 oikeusministeriön tilaaman Viittomakielibarometri-kyselytutkimuksen mukaan tulkkauksen laatu on usein Kelan välittämässä toimeksiannoissa korkeintaan tyydyttävä. Syy ei ole aina tulkeissa. Usein tilanteet ovat sellaisia, että tulkkien kielitaito ei yksinkertaisesti ole riittänyt. Osassa tilanteissa tulkkien tietämys tulkattavaan aihealueeseen on riittämätön, jolloin tulkkauksen laatu laskee. (Rainò 2021.) Enemmistö kuulevista tulkeista on oppinut viittomakielen vasta lukioiän jälkeen, joten kuuroon tulkkiin verrattuna kielitausta on usein ajallisesti lyhyempi kuin kuurolla, viittomakielen äidinkielenään omaksuneella tulkilla. Näin ollen kuulevan tulkin taidot lyhyemmän kielenopiskeluajan takia eivät aina riitä esimerkiksi erityisryhmän asiakkaan viittomisen ymmärtämiseen. Kuuron fasilitaattorin avulla kommunikaatiota voitaisiin ylläpitää asiakkaan ja kuulevan henkilön välillä (Boudreault 2005) ja samalla myös sitä, että tulkkausketjussa kaikki osapuolet ymmärtävät toisiaan.

Asiakkaan heikko kieli- ja kommunikaatiotaito voi johtua monista syistä, kuten asiakkaan koulutus-, kieli-, ja kulttuuritaustasta. Asiakkaan sanavarasto voi olla suppea ja hän saattaa tuottaa kieliopillisesti puutteellisia lauseita (Boudreault 2005). Tällaisissa toimeksiannoissa voitaisiin käyttää välittäjää, joka varmistaisi tilanteen sujuvuuden. Oikeusministeriön tilaamassa, viittomakielisten tulkkauspalvelujen saatavuutta ja laatua asiakasnäkökulmasta selvittäneessä Viittomakielibarometrissa tulkkauspalvelun asiakkaat esittivät epäilyksensä siitä, että Kelassa osattaisiin tunnistaa viittomakielen tulkkauksen moninaisuus. Tulkkien taidot on koettu vaihteleviksi, eikä Kelassa vaikuta olevan tarkkaa käsitystä kunkin tulkin osaamisesta ja sen soveltuvuudesta eri tulkkaustilanteisiin. “Yksittäinen tulkki ei voi olla kaikkien alojen asiantuntija.” (Rainò 2021, 65–66.)

### 5.1.2 Viittomakielinen reletulkkkaus kansainvälisissä tilaisuuksissa

De Witin (2010) mukaan viittomakielisissä kansainvälisissä tilanteissa tulkkina toimimisessa on aina omat haasteensa, eikä tilanteiden vaativuutta kannata väheksyä. Relekielten joukko voi olla pelkkää kansainvälistä viittomista ja puhuttua englantia kirjavampi, riippuen reletulkkien yhteisestä kielestä. Päästäkseen tulkiksi kansainvälisiin tilanteisiin tulkilla täytyy olla työkokemusta sekä kielitaitoa (de Wit, Crasborn & Napier 2021). Kuuron tulkin tulee kansainvälisen tilaisuuden reletulkkauksitilanteessa hallita äidinkieltänsä lisäksi kansainvälistä viittomista tai tulkkaustilanteessa käytettäviä muita viittomakielisiä, joiden avulla hän pystyy vastaanottamaan asiakkaan viittomista. Suomessa kuuroille tulkille ei kuitenkaan välitetä Kelan kautta kansainvälisten tapahtumien tulkkaustöitä. Asiakkailta ei ole mahdollisuutta tilata tällaisiin tapahtumiin kansainvälisen viittomisen tulkkia, sillä Kelan näkemyksen mukaan viittomakielten välinen tulkkaus ja kansainvälisen viittomisen ja jonkin viittomakielen välinen tulkkaus eivät kuulu Kelan järjestämisvelvollisuuteen (Kela 2020).

### 5.1.3 Viittomakielinen reletulkkkaus maahanmuuttajalle

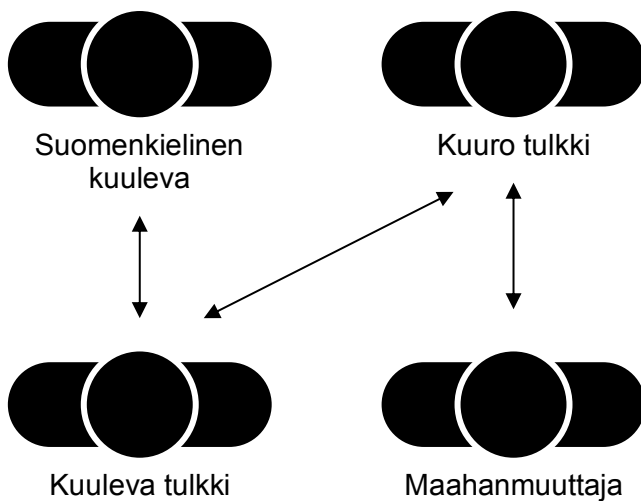
Kokkonen (2013) on opinnäytetyössään paneutunut maahanmuuttajalle tulkkaukseen ja siihen, miten kuuro–kuuleva-tulkkipari toimii reletulkkauksessa. Kokkonen mukaan reletulkkauksista tulisi hyödyntää enemmän maahanmuuttajakuuroille tulkattaessa, sillä siitä hyötyvät sekä tulkit että asiakkaat. Tällainen tulkkausmenetelmä tuo myös turvallisuuden tunnetta tulkkaustilanteeseen. (Kokkonen 2013).

Suomessa reletulkkauksia käytetään useimmiten viranomaisasioinnissa, jossa maahanmuuttajakuuro asioi viranomaisen kanssa. Kuuron maahanmuuttaja-asiakkaan asioidessa viranomaisten luona kuuro tulkkina toimii reletulkkinä, jolloin hän tulkkaa asiakasta kuulevalle tulkille ja päinvastoin. Asiakkaan tuottama kieli voi olla kuulevalle tulkille haastavaa ymmärtää, koska kuuleva tulkkina ei ole kokenut kuurona elämistä puhutun kielen yhteiskunnassa. Kuuroilla tulkilla ja kuuroilla maahanmuuttajalla on taas viitotun kielen lisäksi yhteinen tausta kuurona elämisestä, mikä vaikuttaa tulkkaustilanteen sujuvuuteen (Neumann Solow 2000, 99).

Tulkilla on erityisen suuri vastuu viestin välittämisen oikeellisuudessa, kun asioidaan viranomaistilanteissa. Tämän vuoksi moni kuuleva viittomakielen tulkkina toivoisi maahanmuuttaja-asiakkaiden viranomaisasiointiin kuuroa tulkkiparia. Tällä hetkellä

reletulkkausta maahanmuuttajakuuroille ei kuitenkaan ole mahdollista tehdä Kelan asettamien ehtojen vuoksi. Kelan asettamat rajoitukset kuurojen tulkkien työtehtävissä saattavat rajoittaa myös maahanmuuttajakuurojen oikeuksien toteutumista kielellisesti heikkolaatuisten tulkkaustilanteiden vuoksi.

Reletulkkausta maahanmuuttajalla on havainnollistettu kuviossa 2. Maahanmuuttajalla on reletulkkaustilanteessa suora katsekontakti kuuroon tulkkiin ja kuulevaan suomenkieliseen henkilöön. Maahanmuuttaja käyttää esimerkiksi selkokieltä, jota kuuro tulkki tulkkaa suomalaiselle viittomakielelle. Kuuleva tulkki vastaanottaa tätä tulketta ja tulkkaa sen puheelle kuulevalle viranomaiselle.



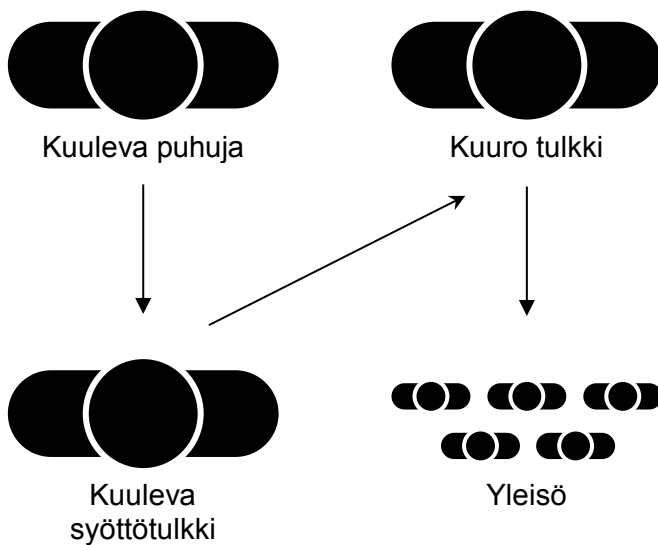
Kuvio 2. Esimerkki tulkkaustilanteesta, jossa käytetään kuuroa ja kuulevaa viittomakielentulkkiä maahanmuuttajakuuron viranomaisasioinnissa. Kuuleva tulkki tulkkaa viranomaisen puhetta suomalaiselle viittomakielelle, jota kuuro tulkki selkokielistää maahanmuuttajakuurolle.

## 5.2 Syöttötulkaus

Syöttötulkkauksella tarkoitetaan tilannetta, että missä tulkki A (syöttötulkki) tulkkaa lähtökielen kohdekielelle tulkkiparille (tulkki B), joka taas tulkkaa syöttötulkin tuotosta sille kielelle, joka on yleisön kieli. Prosessi tapahtuu pääsääntöisesti reletulkkauksen tavoin, mutta syöttötulkin tehtävä on tulkkeen syöttämisen lisäksi tukea tulkkipariaan, joka on yleisön edessä (Russell 2011). Kääntämisen lisäksi syöttötulkki siis tukee ja korjaa tarvittaessa yleisölle viittovan tulkkiparin tuotosta. Tiimissä työskentelevät tulkit tekevät tiivistä yhteistyötä (Stone

& Russell 2014). Syöttötulkkauksessa tulkeista ainakin yksi tulkki on yleensä yleisön edessä (WFD & WASLI 2015). Syöttötulkkauksessa tulkkeja voi olla useampiakin, jotka kääntävät eri kielille kohderyhmän mukaan. Havainnollistamme erilaisia syöttötulkaustilanteita kuvioissa 3, 4 ja 5.

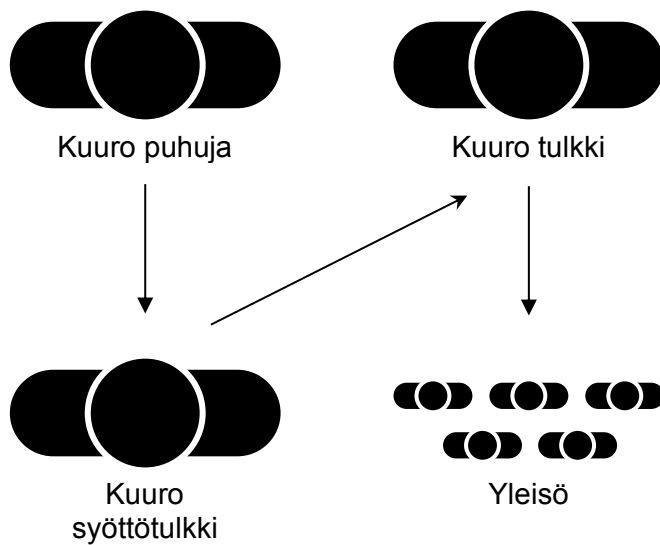
Kuviossa 3 kuvataan yleisön edessä tapahtuvaa syöttötulkaustilannetta, jossa lähdekielenä on puhuttu kieli. Kuuro tulkki on sijoittunut lavalle niin, että yleisö näkee hänet. Kuuleva tulkki tulkaa puhujan tuotosta kohdekielelle. Kuuro tulkki vastaanottaa tätä tulketta ja tulkaa sen yleisölle. Tässä tilanteessa voi myös tapahtua kielten välistä tuplatulkausta: puhuja esimerkiksi puhuu saksaksi ja syöttötulkki kääntää puhetta suomalaiselle viittomakielelle. Kuuro tulkki vastaanottaa tätä viestiä ja kääntää sitä yleisölle kansainvälisellä viittomisella. Todettakoon, että edellä mainitussa prosessissa on suurempi poisjättöjen ja merkitysten häviämisen riski, sillä siinä tapahtuu kielten välistä kääntämistä kaksi kertaa.



Kuvio 3. Syöttötulkaustilanne yleisön edessä, kun lähdekielenä on puhuttu kieli. Kuuleva syöttötulkki tulkaa puhujan tuotosta kohdekielelle, josta lavalle sijoittunut kuuro tulkki edelleen tulkaa yleisölle.

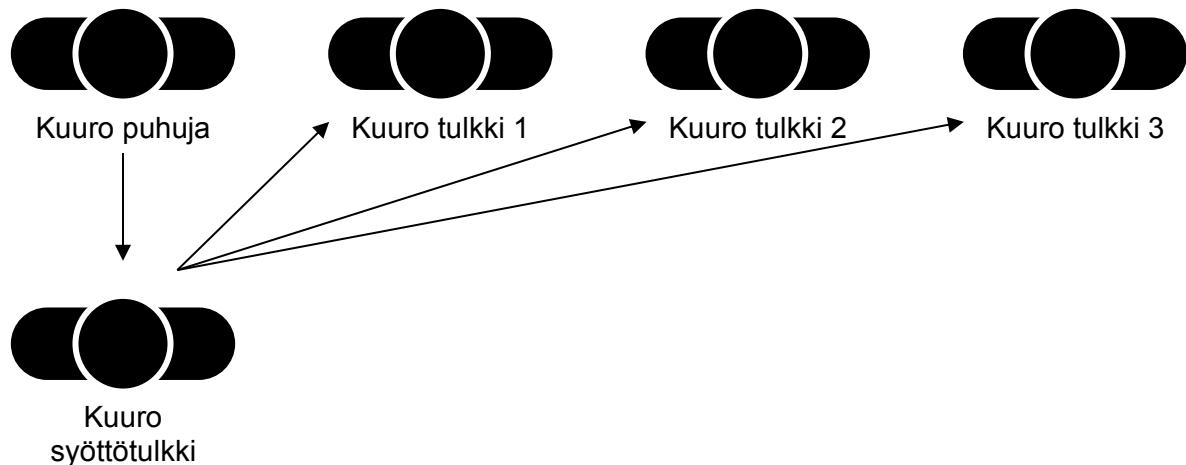
Kuviossa 4 on havainnollistettu syöttötulkaustilannetta, jossa lähdekielenä on viitottu kieli. Syöttötulkki (kuviossa alimmaisena) istuu selkä päin yleisöä, joten yleisö näe syöttötulkin tulkausta. Kuuro puhuja käyttää esimerkiksi ruotsalaista viittomakieltä, jota syöttötulkki tulkaa suomalaiselle viittomakielelle. Syöttötulkin kuuro tulkipari (kuviossa yläoikealla) toistaa viitotun viestin samalla kielellä eli tässä tapauksessa suomalaisella viittomakielellä

yleisölle. Kuvion 3 tilanteeseen verrattuna tässä tilanteessa kielten välistä kääntämistä tapahtuu siis vain kerran. Tämän prosessin loppupäässä tulke on yleensä koherentimpaa, sillä viittomakieltä muokataan kahdesti. Syöttötulkki (kuviossa alimmaisena) tulkkaa lähdekielistä viitottua viestiä niin sanotusti raakamuotoon, jonka lavalla oleva toistotulkki muokkaa kieliopillisesti ja asiakokonaisuutena eheäksi tuotokseksi. Toistotulkki vastaa siis lopputulkkeen sujuvuudesta ja toistaa vastaanottamaansa viestiä katkeamatta (Boudreault 2005). Kutsumme tätä kahden kuuron tulkin välillä tapahtuvaa prosessia muokatuksi toistotulkkaukseksi. Käsittelemme muokattua toistotulkkausta enemmän luvussa 5.3.2.



Kuvio 4. Syöttötulkkaustilanne, kun lähdekielenä on viitottu kieli. Syöttötulkki tulkkaa puhujan käyttämää viittomakieltä suomalaiselle viittomakielelle, jota kuuro toistotulkki toistaa samalla kielellä yleisölle.

Syöttötulkkaustilanteessa voi myös olla useampi syöttötulkin tuotoksesta tulkaava tulkki. Tätä on havainnollistettu kuviossa 5. Esimerkiksi tilanteessa, jossa puhuja käyttää kansainvälistä viittomista, kuuro syöttötulkki tulkkaa viittomista suomalaiselle viittomakielelle, josta tulkit edelleen tulkaavat tai toistavat sitä kohdekielelle. Havainnollistetussa tilanteessa (kuvio 5) esimerkiksi tulkki 1 kääntää syöttötulkin syötöstä suomenruotsalaiselle viittomakielelle, tulkki 2 toistotulkkaa syötöstä suomalaisella viittomakielellä yleisölle ja tulkki 3 tulkkaa syötöstä taktiilisti kuurosokealle asiakkaalle.



Kuvio 5. Syöttötulkkauksutilanne, jossa syöttötulkin tulketta on edelleen tulkkauksessa tai toistamassa useampi tulkki. Kuuro syöttötulkki tulkaa esimerkiksi puhujan tuottamaa kansainvälistä viittomista suomalaiselle viittomakielelle, josta tulkit tulkkauvat tai toistavat sitä kohdekielelle.

### 5.3 Toistotulkkauks

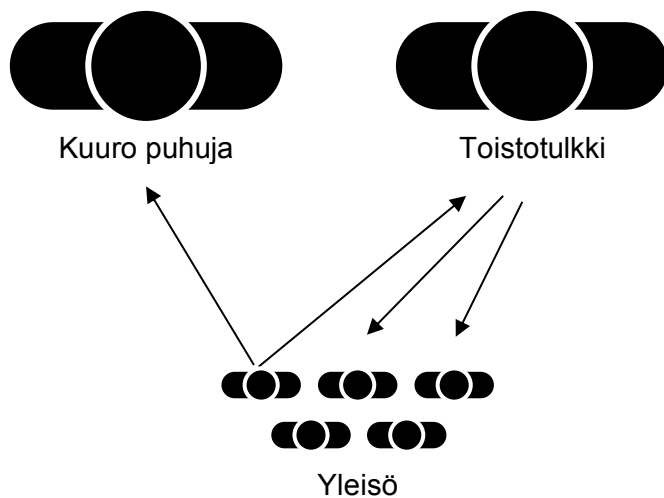
Toistotulkkauksessa kuuro tulkki peilaa eli toistaa jonkun toisen henkilön tuottamaa viestiä kopioiden kaiken kielellisen informaation ja välittäen sen eteenpäin tulkkiparille tai kuulijalle (Boudreault 2005). Toistotulkkauks eroaa reletulkkauksesta kielen lukumäärässä. Reletulkkauksessa toimitaan kolmannen, mahdollisesti useammankin kielen kautta, jotta viestin välittäminen lähtökielestä kohdekieleen onnistuu. Toistotulkkauksessa on vain yksi kieli käytössä. Viittomakielinen toistotulkkauks on verrattavissa puheentoistotulkkaukseen, jota käyttävät kuurosokeat, kuuroutuneet ja huonokuuloiset. Kuuloliitto (2018) määrittelee puheentoiston menetelmäksi, jossa tulkki toistaa puhetta asiakkaalleen selkeällä huuliolla. Puhetta voidaan tilanteesta ja asiakkaasta riippuen toistaa joko äänettömästi tai selvällä äänellä asiakkaan henkilökohtaiseen mikrofonin. Äänettömässä puheentoistossa tulkki istuu asiakkaan lähellä, jolloin asiakas näkee lukea tulkin huuliota. (Kuuloliitto ry 2018) Viittomakielistä toistotulkkauksa käyttävät kuurosokeiden lisäksi myös kuurot. Paneudumme siihen seuraavassa alaluvussa.

#### 5.3.1 Sanatarkka toistotulkkauks

Sanatarkassa toistotulkkauksessa kuuro tulkki sijoittuu usein lähtökieleltä tuottavan viittojan vastapäätä. Kuuro toistotulkki välittää viittojan viestin toiselle henkilölle tai yleisölle jokaista

yksittäistä viittomaa myöten, kaikkine kieliopillisine piirteineen ja ei-manuaalisine elementteineen. Toisin sanoen tulkki peilaa viittojan lähtökielisen viestin asiakkaalle sanatarkasti. (‘Sanalla’ tarkoitetaan tässä yhteydessä lekseemitason toteutumia viittomakielessä, mm. ‘viittomaa’. Viittomakielen lekseemitason erilaisista toteutumista ks. Jantunen 2018). Tätä tapahtuu usein sellaisissa kokoontumispaikoissa, joissa ei ole yhtä isoa tilaa koko yleisölle, tai kaikilla yleisöstä ei ole suoraa näköyhteyttä viittojaan (Boudreault 2005). Toistotulkki toistaa yleisölle myös luentojen lopussa esitetyt yleisökysymykset, joita muut yleisössä ei näe (Boudreault 2005). Toistotulkkaus on kielensisäistä tulkkausta eli yhden ja saman kielen sisällä tapahtuvaa tulkkausta.

Kuviossa 6 on havainnollistettu sanatarkan toistotulkkauksen tilannetta. Yleisö esittää viittoen kuurolle puhujalle (kuviossa ylävasemmalla) kysymyksiä, joita muut yleisössä eivät näe. Yleisön suuntaan sijoittunut toistotulkki toistaa nämä kysymykset, joita muut yleisössä olevat eivät muutoin näkisi.



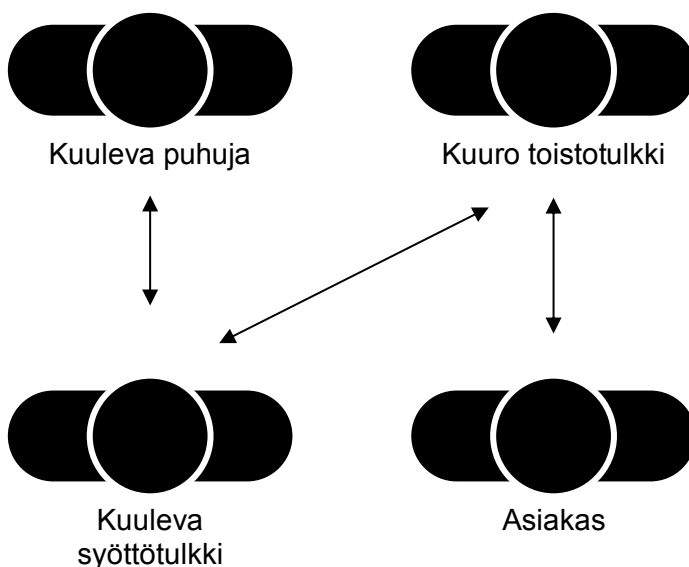
KUVIO 6. Sanatarkka toistotulkkaustilanne. Toistotulkki toistaa kuurolle puhujalle esitetyt yleisökysymykset, jotta myös muut yleisössä tietävät, mitä on kysytty.

Boudreaultin (2005) mukaan toistotulkkauksessa tulee olla lyhyt viive ja tulkin on pystyttävä jäljittelemään lähtökieltä sujuvasti ja nopeasti ilman tärkeiden ydinasioiden poisjättöä. Jos toistotulkkaus ei suju ja se aiheuttaa asiakkaalle vaikeuksia pysyä mukana tulkattavassa asiassa, riskinä on, että asiakkaan katsekontakti tulkkiin katkeaa ja keskittyminen loppahtaa.

### 5.3.2 Muokattu toistotulkkkaus

Viittomakielen tulkkauksessa käytetään myös muokattua toistotulkkausta. Tämäkin on kielensisäistä tulkkausta. Muokattu toistotulkkkaus sekoitetaan helposti sanatarkkaan toistotulkkaukseen, mutta näillä kahdella on eri funktiot. Muokatussa toistotulkkauksessa viesti tuotetaan samalla kielellä kuin lähtöteksti, mutta asiakkaalle helpommin ja paremmin ymmärrettävässä muodossa. Tämä ei tarkoita, että tulkki itse lisäisi informaatiota viestiin, vaan tulkki muokkaa lähtökieltä asiakkaalle sopivaksi muuttamatta asian ydintä.

Kuviossa 7 on havainnollistettu muokatun toistotulkkauksen tilannetta. Kuuleva syöttötulkki tulkkaa puhujaa suomalaiselle viittomakielelle, jota natiivi kuuro toistotulkki muokkaa selkeälle ja sujuvalle suomalaiselle viittomakielelle. Boudreaultin mukaan natiivin kuuron tulkin muokkaama ja tuottama kieli on kuuron näkökulmasta visuaalisempi ja leksikaalisesti rikkaampi (Boudreault 2005). Natiivitulkin käyttö varmistaa myös asiakkaalle viestin sisällön oikeellisuuden. Nämä molemmat seikat tulivat esille myös viittomakielisille asiakkaille järjestettäviä tulkkauspalveluja arvoineessa oikeusministeriön tilaamassa kyselytutkimuksessa (Viittomakielibarometri 2020, ks. Rainò 2021, 68): “Viittomakielisessä tapahtumissa olen tilannut [kuuroja] natiivitulkkeja toistotulkkaukseen, jonka vuoksi heidän äidinkieltensä on täydellinen, sitä katsoessa silmäni lepäävät. Koskaan ei tiedä minkälainen tulkki on tulossa, onnistuuko tulkkaus, ymmärtääkö tulkki väärin tai ymmärräkö minä, mitä tulkki viittoo. Jännitteinen vire on useimmiten päällä.”



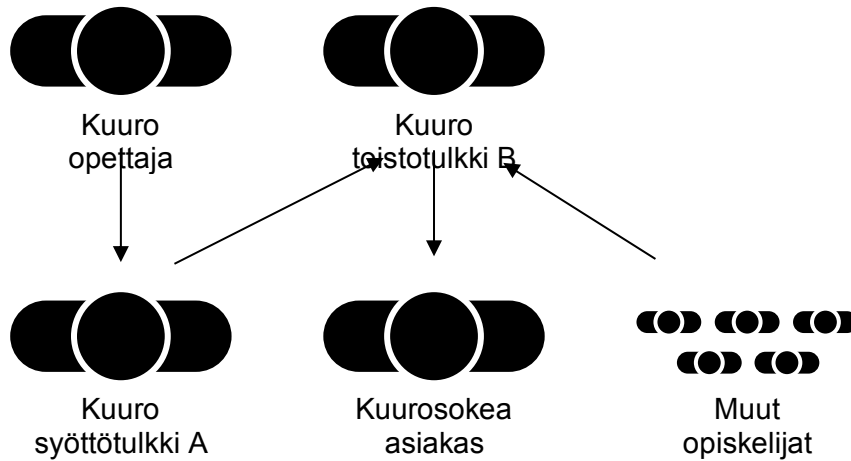
Kuvio 7. Muokattu toistotulkkaus. Kuuleva syöttötulkki tulkkaa puhujan tuotosta suomalaiselle viittomakielelle, jota kuuro toistotulkki muokkaa asiakkaalle tai yleisölle suomalaisella viittomakielellä kielellisesti selkeämmäksi ja sujuvammaksi.

### 5.3.3 Toistotulkkaus ja muokattu toistotulkkaus kuurosokealle asiakkaalle

Toistotulkkaus on kuurosokealle asiakkaalle tärkeä tiedonsaannin tapa ja olennainen osa saavutettavuutta. Toistotulkkaus kuurosokealle asiakkaalle sisältää varsinaisen asiasisällön tulkkauksen lisäksi ympäristön kuvailua. Kuvailulla tarkoitetaan sekä sosiaalisen ympäristön että ihmisten toimintojen kuvailemista kuurosokealle asiakkaalle (Lahtinen 2006; Palmer & Lahtinen 2009).

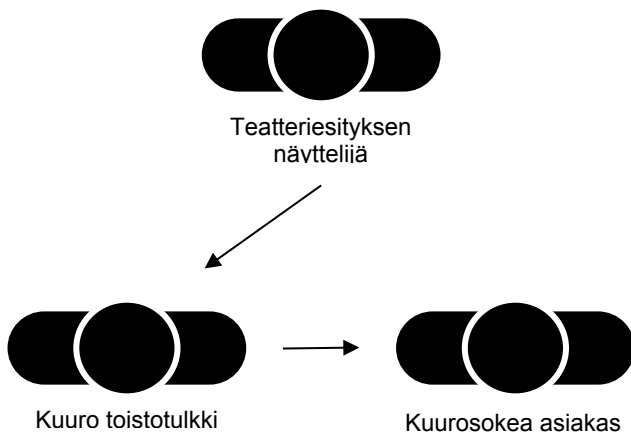
Kuurosokea voi itse vaikuttaa siihen, millaista tulkkauksen menetelmää käytetään. Kuurosokea asiakas voi esimerkiksi pyytää muokattua toistotulkkausta, jos hän haluaa keskittyä välitettävän viestin ja asian ytimeen. Tavallisessa toistotulkkauksessa tulkki välittää kaikki viittomakielisen puhujan maneerit, toistot, virheet ja muun ydinasian kannalta ylimääräisenkin informaation, mutta tämä myös vaatii asiakkaalta enemmän keskittymistä tulkkaukseen. Asiakas voi pyytää tulkilta muokattua toistotulkkausta myös kesken tulkkausta. Jos taas puhuja käyttää rikasta viittomakieltä ja paljon ei-manuaalista elementtejä, mitä on innostavaa seurata, voi asiakas pyytää tavallista toistotulkkausta. Tulkkauksen menetelmä on asiakkaan päätettävissä.

Kuviossa 8 on havainnollistettu opetustilanteen toistotulkkausta kuurosokealle asiakkaalle. Kuviossa kuuro opettaja viittoon suomalaisella viittomakielellä ja hänellä on käytössään taulu tai powerpoint-esitys. Opettaja osoittaa taulua, jossa on merkintöjä tai tekstiä. Kuuro syöttötulkki A toistaa tulkkiparilleen eli toistotulkille B opettajan viittomista ja lisää viittomiseensa myös kohdat, joissa opettaja on osoittanut taulussa olevia tietoja. Toistotulkki B kopioi syöttötulkin A viittomista kuurosokealle asiakkaalle. Esimerkiksi opettaja kirjoittaa taululle kielioppi ja tulkin B tulee kuvailla asiakkaalle taulun tekstin sormittamalla K-I-E-L-I-O-P-P-I, koska kuurosokea asiakas ei välttämättä pysty lukemaan tekstiä taulusta. Toistotulkki B toistaa myös muiden opiskelijoiden puheenvuoroja kuurosokealle asiakkaalle.



Kuvio 8. Esimerkki toistotulkkaustilanteesta kuurosokealle asiakkaalle. Syöttötulkki A toistaa kuuron opettajan viittomista toistotulkille B, joka toistaa viestin kuurosokealle asiakkaalle. Toistotulkki B tulkkaa myös muiden samassa tilassa olevien opiskelijoiden puheenvuoroja.

Kuviossa 9 on havainnollistettu teatteriesityksen toistotulkkausta kuurosokealle asiakkaalle. Viittomakielisessä teatteriesityksessä kuuro toistotulkki (kuviossa alavasemmalla) toistaa kuurosokealle asiakkaalle näyttelijän kaiken viittomisen, mukaan lukien ei-manuaaliset elementit. Lisäksi tulkki kuvailee asiakkaalle myös näyttelijöiden ulkonäköä, asua sekä lavasteita.



Kuvio 9. Toistotulkkaukku kuurosokealle asiakkaalle viittomakielisessä teatteriesityksessä. Kuuro toistotulkki toistaa koko esityksen kuurosokealle asiakkaalle.

## 6 KYSELYTUTKIMUS JA VASTAUSTEN ANALYSOINTI

### 6.1 Kyselyn suunnittelu ja toteutus

Kartoitimme kuurojen tulkkien tilannetta ja heidän käyttämiään tulkkausmenetelmiä sähköisellä Webropol-kyselyllä. Valitsimme Webropol-kyselyn, koska se on luotettava ja helppokäyttöinen kyselyalusta. Kysely ei menetelmänä ole riskitön (käsittelimme siihen liittyviä riskejä edellä luvussa 3.2). Lisäksi kuurojen yhteisö on pieni ja kaikki kuurot tulkit tuntevat toisensa. Vaikka kyselyyn on vastattu anonyymisti, saatamme silti tunnistaa vastaajan. Pidimme kuitenkin tärkeänä sitä, että vastaajille tarjotaan mahdollisuus vastata kysymyksiin anonyymisti. Kerroimme osallistujille tunnistamisriskistä Webropol-kyselyn johdantotekstissä (ks. liite X). Siksi oletamme, että vastaajat ovat tiedostaneet riskin kyselyyn vastatessaan.

Lähetimme sähköpostitse linkin kyselyyn yhdeksälle kuuroille tulkille 1. 6. 2021. Kuuroja tulkkeja saattaa tosiasialla olla paljon enemmän, koska Kuurojen Liitto järjesti kursseja kuuroille tulkeille 1980- luvulla. Lisäksi tiedämme muutaman kuuron opiskelevan tulkiksi tämän tutkimuksen tekohetkellä. Päätimme rajata kohderyhmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneisiin tulkkeihin, koska kuurosokeiden vapaa-ajan tulkkeja ei ole enää tulkkausalalla tänä päivänä Kelan asettaman vähimmäiskoulutusvaatimuksen vuoksi (Kela 2020). Kyselylinkin saivat näin ollen ne kuurot tulkit, joilla on ammattikorkeakoulututkinto ja joiden tiedämme työskentelevän alalla. (Verkkokyselylomake on nähtävissä liitteessä 2.) Vastausajaksi kyselytiedotteessa ilmoitettiin kaksi viikkoa.

Keräsimme kyselyssä vastaajien perustietoja, kuten tietoja koulutuksesta, työkokemusvuosista tulkkausalalla, ja tekeekö henkilö myös muita töitä tulkkauksen lisäksi. Näiden perustietoja kartoittavien kysymysten lisäksi kysyimme tulkkien asiakasryhmistä, tulkkausmenetelmistä ja työpareista. Suuri osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä. Kyselyn lopussa oli muutama avoin kysymys, joihin sai vastata omin sanoin joko suomeksi tai viittomakielellä. Linkki kyselyyn lähetettiin yhdeksälle eri puolilla Suomea toimivalle kuuroille tulkille. Meidät mukaan laskien suurin osa (n=8) vastasi kyselyyn, joten kyselyn tuloksia voidaan pitää luotettavina.

## 6.2 Vastaukset ja niiden analysointi

### 6.2.1 Kuurojen tulkkien koulutus ja työkokemus

Verkkolomakkeen ensimmäiset kysymykset 1–6 (ks. liite 2) koskivat kyselyyn osallistujien koulutusta. Kaikilla vastaajilla on ammattikorkeakoulun tutkinto. Vastaajista kaksi (n=2) on AMK:n lisäksi käynyt aiemmin Kuurojen Liitto ry:n järjestämän kuurosokeiden vapaa-ajan tulkin koulutuksen. Yli puolella (n=5) on tulkkausalan lisäksi jonkin muun alan koulutus. Näitä tutkintoja ovat kasvatustieteiden maisteri, filosofian maisteri, merkonomi, suurtalouskokki, lähihoitaja, liikunnanohjaajan perustutkinto ja merkantin tutkinto.

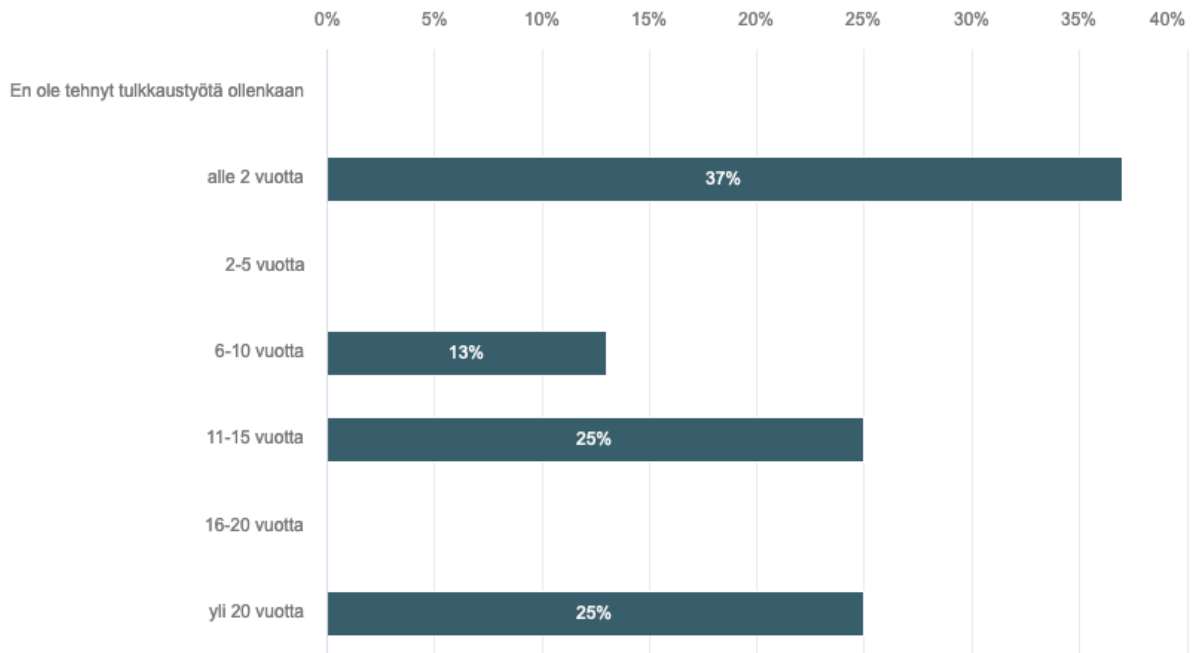
Kysyimme myös muista tulkkausalan pätevyyteen johtavista koulutuksista. Kaikilla vastaajilla (n=8) on nelivuotisen ammattikorkeakoulututkinnon lisäksi myös jokin muu pätevyyteen johtava koulutus. Kahdella (n=2) vastaajalla on kirjoitustulkin pätevyys. Suurimmalla osalla vastaajista (n=6) on koulutus kuurosokeille tulkkausessa. Vastaajista yksi (n=1) on suorittanut pedagogiset opinnot. Sen lisäksi kaksi (n=2) ovat käyneet suomenruotsalaisen viittomakielen “Lev i vårt språk 1” -koulutuksen.

Vastauksista näkyy, että kuuroilla tulkeilla on erittäin hyvä koulutustaso. Kaikilla tulkeilla on ammattikorkeakoulun tutkinto ja vähintään yksi muu tulkkausalan pätevyyteen johtava koulutus. Sen lisäksi osalla on yksi tai useampi muu kuin tulkkausalan tutkinto.

Tiedustelimme vastaajilta myös heidän työkokemuksestaan tulkkausalanalla (kysymys 5). Kaikki vastaajat ovat tehneet töitä tulkkausalanalla valmistumisensa jälkeen. Alla olevasta kuviosta 10 on nähtävissä, paljonko vastaajille oli kertynyt työkokemusta kyselyn tekohetkeen, kevääseen 2021 mennessä.

## 5. Olen työskennellyt tulkkina

Vastaajien määrä: 8



Kuvio 10. Kuurojen tulkkien työkokemus.

Kysymyksissä 8 ja 18 (ks. liite 2) tiedustelimme kyselyyn osallistuneilta, kuinka paljon he olivat keskimäärin tehneet tulkkauustyötä vuonna 2020. Kyselyyn vastanneista tulkeista kolme (n=3) oli tehnyt yli 600 tuntia tulkkauusta vuoden 2020 aikana. Yksi (n=1) vastaajista ilmoitti tehneensä 101-200 tuntia ja kaksi (n=2) alle 100 tuntia vuonna 2020. Kaksi (n=2) vastanneista ei ollut tehnyt lainkaan tulkkauuksia vuonna 2020. Kelan määritelmä osa-aikaisen tulkin tuntimäärästä on keskimäärin 565 h/ vuosi (Kela 2020). Kyselystä saatujen vastausten perusteella näyttäisi siis siltä, että ainakin puolet vuonna 2020 tulkin töitä tehneistä kuuroista tulkeista tekivät Kelan määritelmän mukaisesti osa-aikaisesti tulkin työtä. Kun taas tiedustelimme verkkolomakkeen loppuosassa (kysymys 18) osa- ja kokoaikaisuutta kuuroilta tulkeilta itseltään, puolet vastaajista (n=4) kertoi tekevänsä tulkkauustyötä satunnaisesti, kaksi (n=2) osa-aikaisesti ja kaksi (n=2) kokoaikaisesti.

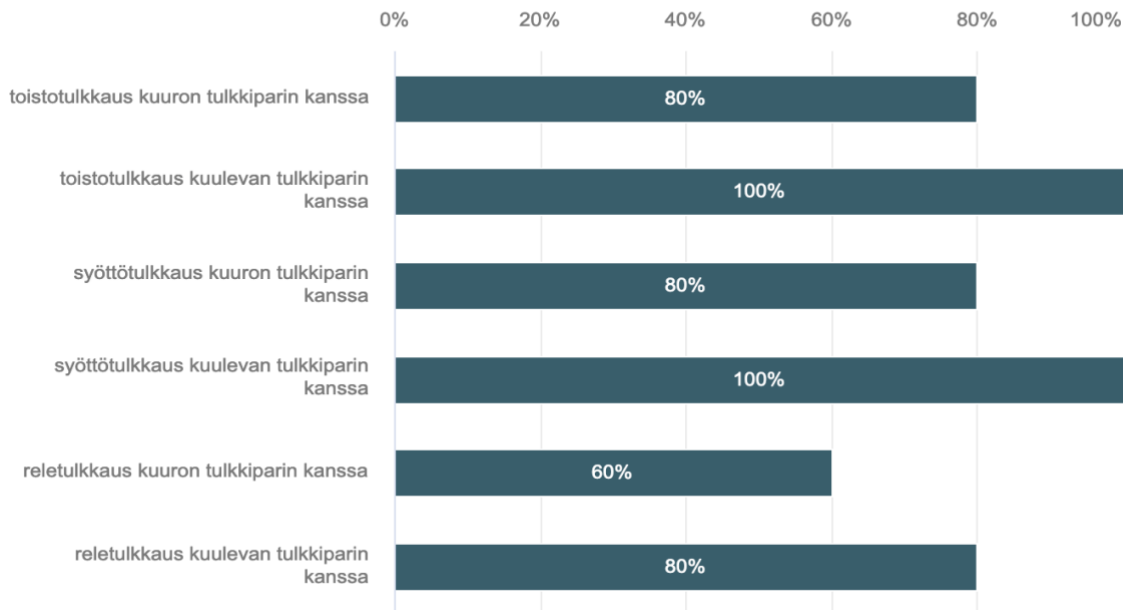
### 6.2.2 Tulkkausmenetelmät

Kysymyssarjassa 9–17 kyselyyn osallistuneilta tiedusteltiin, mille asiakasryhmille he tulkkavat ja mitä tulkkausmenetelmiä he käyttävät kunkin asiakasryhmän kanssa. Vastaajista viisi (n=5) ilmoitti tekevänsä tulkkauusta kuurosokeille asiakkaille. Kuten kuviosta 11 on

nähtävissä, kaikki (n=5) vastasivat tekevänsä toisto- ja syöttötulkkausta kuulevan tulkkiparin kanssa ja lähes kaikki (n=4) kuuron tulkkiparin kanssa. Kolme viidestä (n=3) ilmoitti tekevänsä reletulkkausta kuuron tulkkiparin kanssa ja neljä viidestä (n=4) kuulevan tulkkiparin kanssa.

#### 10. Tulkkauksen menetelmät kuurosokeille (voit valita useita vaihtoehtoja)

Vastaajien määrä: 5, valittujen vastausten lukumäärä: 25



Kuvio 11. Kuurojen tulkkiin tulkkauksen menetelmät kuurosokeille.

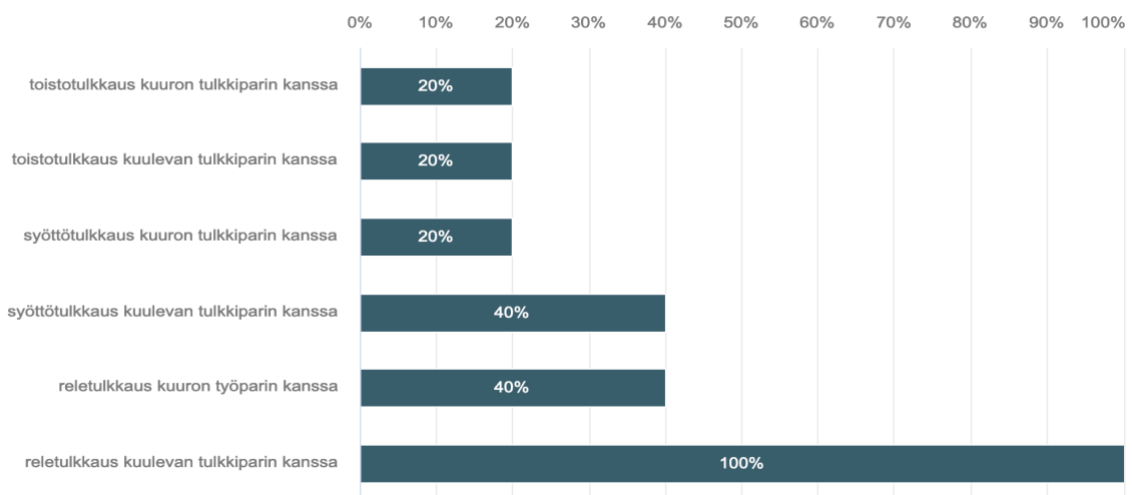
Kysyimme lisäksi, minkä tahon kautta kuurosokeille tulkaavat kuurot tulkit saavat toimeksiantonsa tulkkauksilauksiin. Kaikki kuurosokeille tulkkauksia tekevät vastaajat (n=5) kertoivat saavansa toimeksiantonsa Kelalta. Yksi vastaajista (n=1) ilmoitti saavansa toimeksiantonsa myös kolmannelta taholta.

Kuten kuviosta 11 käy ilmi, kuurot tulkit tekevät enemmän tulkkauksia kuulevan kuin kuuron tulkkiparin kanssa. Tähän on monia syitä. Ensinnäkään kuuroja tulkkipareja ei aina ole saatavilla. Toisekseen Kelan kilpailutuskaudella 2017–2021, minkä aikana tämä kysely on tehty, Kela ei välittänyt kuuroille tulkeille lainkaan kuuroja tulkkipareja, vaan tilauksiin välitettiin ainoastaan kuulevia tulkkipareja. Todennäköisesti Kela on halunnut tällä ratkaisulla varmistaa, että kuuron asiakkaan puheenvuorot voidaan tarvittaessa tulkata myös puhutulle kielelle.

Kysymykset 12–14 liittyivät tulkkaukseen maahanmuuttajakuuroille. Kyselyyn vastanneista (n=8) viisi (n=5) ilmoitti tekevänsä tulkkausta maahanmuuttajille. Kuten kuviosta 12 käy ilmi, tyypillisin kuuron tulkin käyttämä tulkkausmenetelmä tälle ryhmälle tulkatessa on reletulkkaus kuulevan tulkkiparin kanssa (n=5). Kaksi vastaajista (n=2) ilmoitti tekevänsä reletulkkausta myös kuuron työparin kanssa. Vastaajista vain yksi (n=1) ilmoitti tekevänsä toistotulkkausta kuuron tulkkiparin kanssa ja yksi (n=1) kuulevan tulkkiparin kanssa (kuvio 12). Samoin vain yksi vastaajista (n=1) kertoi tekevänsä syöttötulkausta kuuron tulkkiparin kanssa. Kaksi vastaajista ilmoitti tekevänsä syöttötulkausta maahanmuuttajille kuulevan tulkkiparin kanssa (n=2). (kuvio 12.)

### 13. Tulkkausmenetelmät maahanmuuttajille (voit valita useita vaihtoehtoja)

Vastaajien määrä: 5, valittujen vastausten lukumäärä: 12



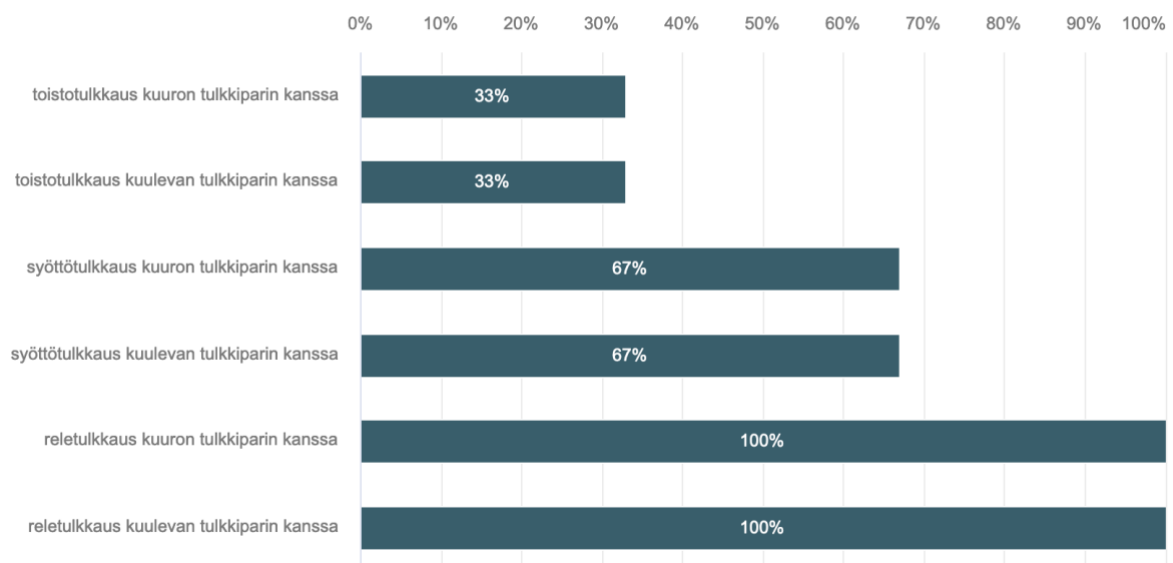
Kuvio 12. Kuurojen tulkkien käyttämät tulkkausmenetelmät maahanmuuttajille tulkatessa.

Kuten muidenkin asiakasryhmien kohdalla, kysyimme myös maahanmuuttajakuuroille tulkkauksia tekeviltä kuuroilta tulkeilta, mitä kautta he saavat toimeksiannot näihin tilauksiin. Kaikki vastanneet (n=5) kertoivat saavansa toimeksiantonsa kolmannelta taholta. Yksi vastanneista (n=1) ilmoitti saavansa toimeksiantoja Kelalta, mutta kyselymme perusteella poikkeuksia tämän periaatteen kohdalla lienee tehty. Vaikka maahanmuuttaja-asiakkaat ja viranomaiset toivovat usein kuuroja tulkkeja myös Kelan välittämiin toimeksiantoihin, ei Kela ole 2010-luvun alkupuolen jälkeen välittänyt näitä toimeksiantoja kuuroille tulkeille.

Kysyimme kuuroilta tulkeilta, tekevätkö he tulkkauksia kuuroille asiakkaille ja jos tekevät, mitä tulkkausmenetelmiä he käyttävät tämän asiakasryhmän kanssa. Kuuroilla asiakkaalla tarkoitetaan ylipäättään sekä kuuroja maahanmuuttajia että tulkkausta tarvitsevia kuuroja. Tämän kysymyksen viiteryhmäksi oli kuitenkin alun perin tarkoitettu 'kotimaisia viittomakieliä käyttävät kuurot henkilöt' erotuksena edellisessä kysymyksessä niistä maahanmuuttaneista kuuroista, jotka eivät vielä hallitse suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä. Oletamme seuraavassa vastaajien ymmärtäneen tämän suomalaisesta viittomakielestä kysymykseen lainatun käsitteellisen eron. Kuuroilla asiakkailla tarkoitetaan sekä kuuroja maahanmuuttajia että tulkkausta tarvitsevia kuuroja. Verkkolomakkeen kysymyksiin 15–17 vastanneista (n=8) kolme (n=3) kertoi tekevänsä tulkkauksia kuuroille asiakkaille. Kyselyn perusteella kuuroille tulkatessa yhtä moni kuuro tulkki ilmoitti tekevänsä toisto-, syöttö- ja reletulkkauksia niin kuulevan kuin kuuronkin tulkkiparin kanssa (kuvio 13). Kuuroille tulkaavista kuuroista tulkeista vain yksi (n=1) ilmoitti tekevänsä toistotulkausta kuuron tulkkiparin kanssa ja yksi (n=1) kuulevan tulkkiparin kanssa. Syöttötulkausta teki vastanneista kaksi (n=2) kuuron tulkkiparin kanssa ja kaksi (n=2) kuulevan tulkkiparin kanssa. Kaikki kolme vastaajaa ilmoittivat tekevänsä reletulkausta sekä kuuron että kuulevan tulkkiparin kanssa (n=3).

#### 16. Tulkkausmenetelmät kuuroille

Vastaajien määrä: 3, valittujen vastausten lukumäärä: 12



Kuvio 13. Kuurojen tulkkien käyttämät tulkkausmenetelmät kuuroille tulkatessa.

Kaikki kuuroille tulkkavat vastaajat (n=3) ilmoittivat saavansa toimeksiantoja kolmannelta taholta. Yksi vastanneista (n=1) ilmoitti lisäksi saavansa toimeksiantoja myös Kelan kautta. Tämä viittaa siihen, että Kela välittää erittäin harvoin kuurojen tilauksia kuuroille tulkeille, vaikka asiakas olisi toivonut tilaukseensa kuuroa tulkkia. Toisaalta on myös huomioitava kilpailutusjärjestelmän vaikutus tulkkauksien välittymiseen: riippuen siitä, millä palveluntuottajalla kuuro tulkki työskentelee, kilpailutusjärjestyksessä voi olla useita tulkkeja ennen kuuroa tulkkia. Tämä vaikuttaa kuurojen tulkkien työn saatavuuteen.

Kysyimme tulkkauksmenetelmiä käsittelevän kysymysosion lopuksi avoimella kysymyksellä (nro 19), tekevätkö vastaajat (n=8) muita tulkkauksia ja käännöksiä. Tähän kysymykseen kuusi (n=6) vastasi myöntävästi. Tällaisiksi töiksi nimettiin esimerkiksi erilaiset käännöstyöt, hengelliset tulkkaukset, kansainvälisen viittomisen tulkkaukset, kansainvälisen viittomisen konferenssitulkkaukset, kongressi- ja kokoustulkkaukset, festivaalitulkkaukset ja luentotulkkaukset. Kaikki muita tulkkaus- ja käännöstöitä tekevät vastaajat (n=6) kertoivat näiden toimeksiantojen tulevan kolmannelta taholta.

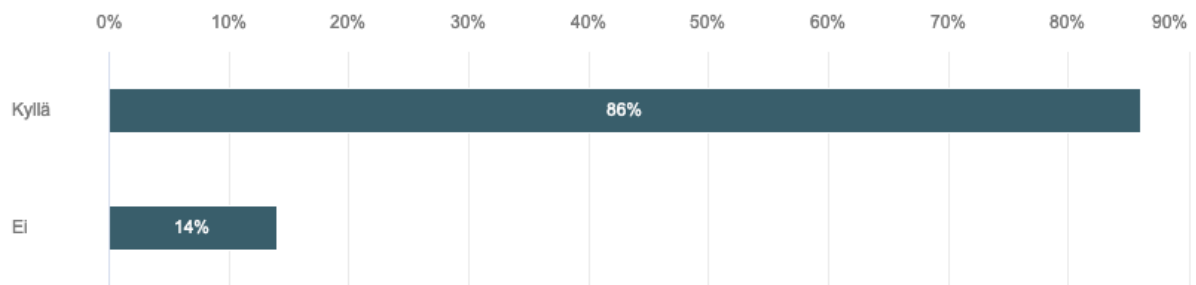
### 6.2.3 Kuurojen tulkkien työtilanne

Kyselymme perusteella kuurojen tulkkien keski-ikä on 48 vuotta. Kysyimme heiltä, tarvitseeko ala lisää kuuroja tulkkeja. Enemmistö (n=6) oli sitä mieltä, että ala tarvitsee lisää kuuroja tulkkeja. Pieni osa (n=2) ei osannut vastata kysymykseen. Kukaan vastaajista ei vastannut kieltävästi tähän kysymykseen.

Kysymykset 19–21 (ks. liite 2) käsittelevät vastaajien tekemää muuta työtä tulkkauksien ohella. Lähes kaikilla kyselyyn vastanneista (n=7) oli toinen työ tulkin työn ohella. Vastaajista kaksi kertoi tekevänsä tulkkauksien ohella opetustyötä (n=2), yksi toimi koulutussuunnittelijana (n=1), yksi tuottajana (n=1), kaksi kielineuvonta- ja sanakirjatoimittajana (n=2) ja yksi toimitusjohtajana (n=1). Tiedustelimme myös (kysymys 23), tekisivätkö kuurot tulkit tulkkauksien kokopäiväisesti, jos siihen olisi mahdollisuus. Kuten kuviossa 14 on havainnollistettu, lähes kaikki (n=7) vastaajista ilmaisi halunsa tehdä tulkkauksien kokopäiväisesti.

### 23. Tekisitkö tulkkaustyötä kokopäiväisesti, jos siihen on mahdollisuus?

Vastaajien määrä: 7



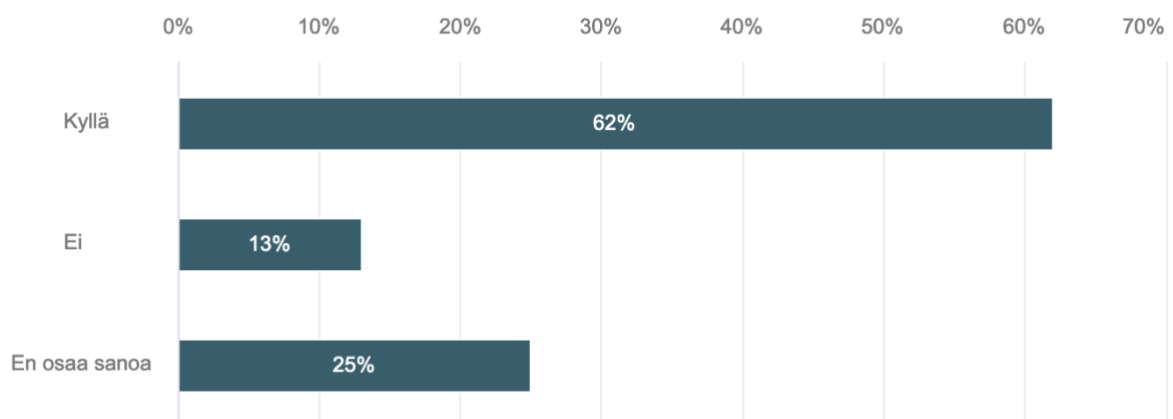
Kuvio 14. Kuurojen tulkkien kanta kokopäiväisesti tulkkina työskentelyyn, jos se olisi mahdollista.

Kuuroilla tulkeilla ei ole takeita töiden riittävydestä. Syyskuussa 2021 tulkkimäärä koko maassa oli 759 (Kela 2021). Rainõn ja Vikin (2020) mukaan Kelan tilastojen perusteella voidaan arvioida, että tulkkaustyöt riittävät vuosittain noin 550–600 kokoaikaiselle tulkkille. Tulkkia on kuitenkin kolmannes enemmän jahtaamassa näitä tulkkaustöitä (mt.).

Kysyimme vastaajilta (n=8) myös heidän mielipidettään tulkin ammatin vetovoimasta (kysymys 28). Kuten kuvioista 15 käy ilmi, suurin osa vastaajista (n=5) ilmoitti pitävänsä tulkkausala houkuttelevana. Yhden vastaajan (n=1) mielestä ala ei houkuttele. Loput (n=2) eivät ottaneet kantaa tähän kysymykseen.

### 28. Onko tulkkausala houkutteleva ammatti sinun mielestäsi?

Vastaajien määrä: 8



Kuvio 15. Tulkkausalan houkuttelevuus kuurojen tulkkien mielestä.

Kartoitimme tämän kysymysosion lopuksi avoimella kysymyksellä (nro 22), miksi kuurot tulkit tekevät toista työtä tulkkaustyön ohella. Syitä oli monia. Yksi vastaajista sanoi syyn olevan toimeentulon varmuus. Tämän tulkin valmistumisen aikaan tulkkaustöitä ei ollut riittävästi tarjolla elannon takaamiseksi. Toinen vastaaja antaa samankaltaisen syyn ja perustelee muuta työtä sillä, että tulkkaustöitä on tarjolla vain vähän. Myös työn epäsäännöllisyys on mainittu yhdeksi syyksi. Yksi vastaajista kertoo, että hänellä ei ole tarpeeksi luottamusta Kelaa kohtaan. Tulkki kertoo menettäneensä monta tilausta viimeisen kuuden vuoden aikana, joten hän ei luota Kelan välittävän toimeksiantoja kuuroille tulkeille. Toimeksiannot menevät muille tulkeille asiakkaiden toiveista huolimatta. Yksi vastaajista sanoo haluavansa tehdä sekä toimisto- että tulkkaustöitä.

#### 6.2.4 Kehittämisehdotukset kuurojen tulkkien tilanteeseen

Lomakkeen lopussa (kysymys 30) kysyimme vielä kohderyhmältämme avoimella kysymyksellä kehittämisehdotuksia kuurojen tulkkien tilanteeseen. Kysymykseen sai vastata joko suomeksi tai viittomakielellä. Suurin osa vastasi kysymykseen suomeksi. Yksi annetuista kehittämisehdotuksista oli Kelan toiminnan uudelleentarkastelu. Tätä perusteltiin sillä, että Kela rajoittaa kuurojen tulkkien työllistymistä. Kuurojen tulkkien ei tulisi tulkata vain maahanmuuttajataustaisille kuuroille, vaan kaikille kuuroille henkilöille (vanhuksille, muistisairaille, lapsille yms.). Vastaajan mukaan tulkkauspalvelun asiakkaalle on annettava mahdollisuus valita halutessaan kuuro tulkki.

Toinen tähän kysymykseen vastanneista ehdotti, että Kela järjestäisi yhteisen neuvottelun kuurojen tulkkien ja vammaisten tulkkauspalvelun edustajien kanssa. Neuvottelussa keskusteltaisiin siitä, miten Kela voisi hyödyntää kuurojen tulkkien osaamista. Eräs vastaajista puolestaan ehdotti, että kuurot ja kuulevat tulkit tekisivät mahdollisimman paljon yhteistyötä tulkikoulutuksessa ja työkentällä. Tulkkauksen laadusta saataisiin tällä tavoin huomattavasti parempaa. Yksi vastaajista kertoi toisaalta ymmärtävänsä Kelaa, sillä Kela noudattaa lakia vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista. Tulkkauksen laillinen järjestämisvelvollisuus perustuu vammaan, mutta omasta mielestämme Kela nojautuu liikaa lakiin eikä ota asiakaskirjoa huomioon. Esimerkiksi osa asiakkaista tarvitsee myös käännöspalveluja. Maahanmuuttajat taas tarvitsevat kotoutumisprosessinsa alussa myös kansainvälisen

viittomisen tulkkausta, selkoviittomista sekä muita kommunikaatiota tulevia viestinnän keinoja ja menetelmiä.

Yksi vastanneista ehdotti, että kuuroilla tulkeilla olisi erillinen sopimus Kelan kanssa. Tätä perusteltiin sillä, että kuuroja tulkkeja tarvitaan erilaisiin tilanteisiin kuin kuulevia tulkkeja. Vastaajan mielestä kuurojen tulkkien resurssia ei osata hyödyntää tehokkaasti esimerkiksi viranomaisasioinneissa tai viittomakielisissä tapahtumissa.

## 7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessamme oli kolme tutkimuskysymystä, joista ensimmäinen oli: mikä on kuuron tulkin tilanne tänä päivänä? Olemme tehneet kirjallisuuskatsauksen kuurojen tulkkien historiasta 1980-luvulta tähän päivään ja kartoittaneet myös tämän hetken tilannetta kyselytutkimuksella. Tiedonkeruun perusteella kuurojen tulkkien määrä on vähentynyt merkittävästi 1980-luvulta. Kuuroja tulkkeja oli 1980-luvun puolessavälissä yhteensä 56. Nyt vuonna 2021 tulkkausta tekee AMK-tutkinnon suorittaneita kuuroja tulkkeja yhdeksän. Lisäksi neljä kuuroa tulkkia opiskelee tulkiksi ammattikorkeakoulussa tutkimuksen tekohetkellä. Kyselyn mukaan kuurojen tulkkien keski-ikä on 48 vuotta, mikä on korkeahko koko ammattikunnan ikäjakaumaan nähden. Viittomakielen tulkeista suurin osa on iältään 25–44-vuotiaita (Rainò & Vik 2020).

Kyselyn perusteella suurin osa kuuroista tulkeista teki vuonna 2020 osa-aikatyötä. Enemmistöllä kyselyyn vastanneista on toinen työ tulkkaustyön ohella. Vastanneista yhtä lukuun ottamatta kaikki kuitenkin haluaisivat tehdä tulkkaustyötä kokopäiväisesti, jos siihen tarjoutuisi mahdollisuus. Kela on kuitenkin kaventanut kuurojen tulkkien asiakasryhmiä yhteen, minkä lisäksi reletulkkauksia ja kansainvälisen viittomisen tulkkauksia ei enää välitetä kuuroille tulkeille. Ilman Kelan rajoituksia kuurot tulkit saattaisivat ottaa tulkkaustyötä kokoaikaisena päätyönä. Kuuroilla tulkeilla ei toisaalta ole takeita töiden riittävydestä. Esimerkiksi syyskuussa 2021 tulkkimäärä koko maassa oli 759 (Kela 2021). Rainò ja Vikin (2020) mukaan Kelan tilastojen perusteella voidaan arvioida, että tulkkaustyöt riittävät vuosittain noin 550–600 kokoaikaiselle tulkille. Tulkkeja on kuitenkin parisen sataa yli tarpeen jakamassa tulkkaustilauksia (mt.). Asiakkaan näkökulmasta tämä tilanne olisi ihanteellinen, jos hän voisi valita tarjolla olevasta suuresta määrästä (kuulevia ja kuuroja) tulkkeja mieleisensä, mutta nykyisellään tulkkien työllistymismahdollisuudet riippuvat vammaisten tulkkauspalvelulakia toimeenpanevasta ja palveluja järjestävästä Kelasta sekä sen tekemistä rajauksista siinä, miten ja kenelle työ kentällä jaetaan.

Toistaiseksi Kela ei ole viestinyt kiinnostuksestaan tulkkausalaa, eikä etenkin kuurojen tulkkien työtilanteen kehittämiseksi siitä huolimatta, että kyselyymme vastannut henkilö kertoi kentän halusta pohtia kehittämistoimenpiteitä Kelan kanssa, mutta “pyynnöstämme huolimatta emme ole saaneet keskusteluyhteyttä Kelaan”. Yhdessä kehittämällä saisimme paljon aikaan:

laatua tulkkauspalveluun, tyytyväiset asiakkaat ja työnantajat, sekä vammaisten työllistymisen paremmaksi.

On hyvin mahdollista, että Kela on puun ja kuoren välissä: toisaalta toimintaa ja päätöksiä ohjaa laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista, ja toisaalta on huomioitava kentältä ja asiakasryhmiltä tulevat palautteet ja tarpeet. Kela vaikuttaa noudattavan lakia tiukasti ja yksipuolisesti, jopa asiakkaiden kustannuksella, mutta mahdollistaa kuitenkin pienimuotoisten tekstien kääntämisen asiakkaille tulkkauspalveluna. Tulkkauspalvelua koskevaan lakiin ei kuitenkaan ole kirjattu erillistä, pienimuotoisiin teksteihin rajoittavaa mainintaa tekstien kääntämisestä. Lakiin kirjattu määritelmä on (133/2010): viestin välittäminen voi tapahtua kahden kielen välisenä taikka kielen sisäisenä, kun käytetään jotakin kommunikaatiota täydentävää tai selventävää menetelmää. Kela voisi näin ollen tulkita lakia tekstien kääntämisen osalta laajemmin, eri asiakasryhmien etua ajatellen. Toisin sanoen laki mahdollistaa asiakkaille laajemman tulkkauspalvelun, mikä ei tällä hetkellä käytännössä toteudu.

Perustuslain (731/1999) 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus hankkia elantonsa itse valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Kuurot tulkit ovat valinneet tulkin ammatin ja kuten kyselystä käy ilmi, he myös haluavat tehdä tulkkaustyötä. Yhteiskunta rahoittaa korkeakoulutusta, jonka myötä kuuro henkilö voi opiskella tulkiksi. Kallisarvoisen koulutuksen jälkeen kuurolla ei ole mahdollisuutta työllistyä kokopäiväisesti tulkkina. Julkisella vallalla on velvollisuus edistää työllisyyttä ja sitä, että työtä on tarjolla kaikille tekijöille. Julkisen vallan tulee myös edistää työvoiman suojelua. Kelan asettamat rajoitukset ovat kohdistuneet voimakkaasti kuuroihin tulkkeihin. Tämä toiminta on vastoin perustuslaissa mainittua työllisyyden edistämisen ideologiaa.

Suomi on ratifioinut vuonna 2016 valtioneuvoston asetuksella (27/2016) YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista lisäpöytäkirjoineen. Siinä edistetään vammaisten ihmisten oikeuksia kaikissa olosuhteissa yhteiskunnassa. Sopimuksen artiklassa 27 korostetaan, että yhteiskunnan on otettava vastuu edistää vammaisten henkilöiden oikeuden tehdä töitä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Vammaisilla henkilöillä on myös oikeus saada elantonsa itse valitsemallaan alalla. Samassa asetuksen 27/2016 artiklassa painotetaan, että julkisella vallalla on vastuu varmistaa, että vammaisia henkilöitä varten tehdään työpaikoilla kohtuulliset mukautukset. Nähdäksemme reletulkkaus kuulevan tulkin voimin on juuri yksi

tällainen kohtuullinen mukautus, joka mahdollistaa kuuron tulkin työskentelyn kokoaikaisesti ja siten mahdollistaa myös elannon saamisen kuuron valitsemassa tulkin ammatissa.

Kuurojen tulkkien työtilanne on pitkälti kiinni Kelan tekemistä toimintaehtojen rajauksista vammaisten tulkkauspalveluissa toimiville tulkeille. Moni kuuro olisi valmis tekemään kokoaikaisesti tulkin työtä, jos siihen olisi mahdollisuus. Niin yllä kuin edellisissä luvuissa esiteltyjen lakien ja sopimuksien mukaan Kelan vuoden 2020 palvelukuvaus rikkoo kuurojen tulkkien oikeuksia tehdä työtä. Olemme niiden myötä pyrkineet osoittamaan, että Kelan rajoitukset ovat ristiriidassa perustuslain ja YK:n vammaisten ihmisoikeussopimuksen kanssa.

Toisella tutkimuskysymyksellämme halusimme selvittää, missä tilanteissa kuuroja tulkkeja tarvitaan. Kuten olemme tässä tutkielmassamme tuoneet ilmi, kuurot maahanmuuttajat tarvitsevat eniten kuuroja tulkkeja selkokielistämässä, reletulkkeina. Maahanmuuttajakuuroilla on monenlaisia taustoja, ja suomalaisen viittomakielen taito on heillä usein puutteellinen tai sitä ei ole lainkaan. Suuri osa maahanmuuttajista tarvitsee selkotulkkauksia koko elämänsä ajan, sillä kielelliset lähtökohdat ovat usein myös äidinkielessä heikot tai olemattomat. Kuuroilla maahanmuuttajilla on tämän vuoksi vaikeuksia ymmärtää suomalaisen viittomakielen tulkkausta. Sivunen (2019 ja 2021) on käsitellyt tutkimuksessaan ja artikkeleissaan maahanmuuttajakuuron kielitaitoa ja sitä, miten saavutettavuus toteutuu heidän kohdallaan tulkkauspalvelujen kautta.

Yhteiskunnassa on viime aikoina keskusteltu vilkkaasti pakolaisten tai maahanmuuttajien tilanteesta ja siitä, miten heidät voidaan kotouttaa suomalaiseen yhteiskuntaan. Tilanne on huolestuttava myös kuulevien maahanmuuttajien osalta, mutta kuuroilla tilanne on vielä huonompi. Maahanmuuttajakuuro ei välttämättä ymmärrä suomalaisen viittomakielen tulkkausta, joten hän voi kielellisesti jäädä täysin ulkopuolelle yhteiskunnasta. Kelan tulisi tarkastella tätä kokonaiskuvaa suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumisen näkökulmasta ja tunnistaa hoitamattomiksi jäävien asioiden ikävät, kauaskantoiset seuraukset. Siksi kuuroille maahanmuuttajille tulisi taata yhteiskunnallisten palvelujen kielellinen saavutettavuus mahdollisimman kattavasti reletulkkausella, ja Kelan tulisi mahdollistaa reletulkkaus jatkossa myös tälle ryhmälle.

Periaatteessa kuuroja tulkkeja voi kiinnittää mihin tahansa toimeksiantoon. Asiakkaat tietävät itse parhaiten, millaiset tulkit sopivat heidän Kelalle ilmoittamiinsa toimeksiantoihin. Kansaneläkelaitoksen työntekijöillä ei taas välttämättä ole kokemusta siitä, mitä on olla kuuro, kuurosokea, huonokuuloinen tai puhevammainen henkilö. Tulkkien valinnassa olisikin kuunneltava asiakkaita, koska asiakkaat ovat oman tilanteensa asiantuntijoita. Kuulo- ja kuulonäkövammaisen asiakkaan subjektiivinen oikeus tulkkaukspalveluun määräytyy perustuslakiamme täydentävän vammaisten tulkkaukspalvelulain (133/2010) perusteella. Täten asiakkaalla on oikeus toivoa hänelle sopivaa tulkkiä.

Kolmannen tutkimuskysymyksen avulla haluttiin selvittää tarkemmin kuurojen tulkkien käyttämiä tulkkaukseen menetelmiä. Tekemämme kyselyn perusteella kuurot tulkit käyttävät tulkkauksilanteesta riippuen toisto-, syöttö- ja reletulkkauksia. Kyselyn mukaan kuurot tulkit tekevät töitä sekä kuuron että kuulevan tulkkiparin kanssa. Olemme todenneet, että esimerkiksi viittomakielisessä tapahtumassa tulkkaukset sujuu parhaiten, kun se toteutetaan kuuro–kuuro-tulkkiparilla. Lisäksi kuuro äidinkielen eli natiiviviittoja saavuttaa kielellisesti parhaiten viittomakielisen yleisön.

Myös viranomistulkkauksissa, jossa kuuro tai kuurosokea asioi kuulevan osapuolen kanssa, kuuro–kuuleva-tulkkipari on paras ratkaisu. Tätä ei kuitenkaan tällä hetkellä voida toteuttaa Kelan järjestämänä tulkkauksena. Toistaiseksi Kela välittää kuuro–kuuleva- ja kuuro–kuuro-tulkkipareja ainoastaan kuurosokeiden tulkkauksilauksiin. Muut kuurot asiakkaat eivät näin ollen voi tilata kuuroja tulkkeja toisto-, syöttö- ja reletulkkauksiin ja ovat siis myös kielellisesti eriarvoisessa asemassa kuurosokeisiin asiakkaisiin nähden.

Tutkimusta tehdessämme havaitsimme, että selkoviittomisesta ja selkotulkkauksesta löytyy erittäin vähän tietoa. Termejä käytetään yhä enemmän, mutta tutkimusta näistä ei juurikaan ole tehty Suomessa ja maailmalla. Toivomme, että opinnäytteen synnyttäisi kiinnostusta näiden kielellisten modifikaatioiden tutkimukseen. Lisäksi olemme pohtineet, miksi kuurojen tulkkien määrä on vähentynyt merkittävästi 1980-luvulta. Kuten Kielisillan haastattelussa Tarja Sandholm toteaa, melkein kaikki kuurot tulkit ovat vaihtaneet alaa 1990-luvulla (Halkosaari 2013). Miksi kuurot tulkit ovat lähteneet pois alalta? Tämä olisi myös mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe.

Tutkimuksemme kokonaistavoitteena on ollut tarjota tietopaketti kuuroista tulkeista. Toivomme, että opinnäytetyömme synnyttää keskustelua kuurojen ja kuurosokeiden yhteisöissä. Kuuroilla ja kuurosokeilla asiakkailla ei välttämättä ole riittävästi tietoa kuurojen tulkkien työtavoista ja siitä, miten kuurojen tulkkien työpanosta voidaan hyödyntää tulkkauksilanteissa. Opinnäytetyömme antia voidaan lisäksi käyttää Kansaneläkelaitoksen ja viranomaisten kanssa (toivottavasti) käytäviin keskusteluihin siitä, mitä kuurojen tulkkien tulkkauksen menetelmät ovat ja millaisiin tilanteisiin kuuroja tulkkeja välttämättä tarvittaisiin.



## LÄHTEET

- Aluehallintovirasto 2020. Saavutettavuusvaatimukset. Viitattu 14.11.2021.  
<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/digipalvelulain-vaatimukset/videoiden-ja-aanilahetysten-saavutettavuus/#muut-videoita-koskevat-wcag-kriteerit>
- Aro, Markus & Mäntylä, Päivi & Rehn, Pirjo & Sandholm, Tarja & Uusimäki, Tomas 2017. Kuurot tulkit Kelan silmätikkuina. Viitattu 14.11.2021.  
<https://www.ts.fi/lukijoilta/3670597/Kuurot+tulkit+++Kelan+silmatikkuina>
- Boudreault, Patrick 2005. Deaf interpreters. Teoksessa Terry Janzen (toim.) Topics in Signed Language Interpreting: Theory and Practice. John Benjamins, 323-355.
- BSL Legal 2020. Sign Language Interpreting for the Legal Profession. Viitattu 14.11.2021.  
<https://bsllegal.org/bsl-interpreter-or-deaf-translator/>
- Correia, Isabel & Conde e Sousa, Joana R. d. S. & Santana, Neuza A. M. & Silva, Rafaela C. d. 2018. Deaf interpreters on TV in Portugal? Teoksessa Christopher Stone (toim.) Deaf Interpreting in Europe – Exploring best practice in the field, 34-47.
- De Wit, Maya & Perez, Sheyla M. & Peterson, Paal R. 2020. Sign language interpreting on TV and media: sharing best practices. A report of the first European seminar. Viitattu 14.11.2021.  
<https://static1.squarespace.com/static/5241699de4b09847f93f8123/t/5fc407ad18e72e5fdb558e80/1606682553723/Sign+language+interpreting+on+TV+and+media-+sharing+best+practices+.pdf>
- Eklund, Reetta 2013. ”Kaksi päätä on parempi kuin yksi”: Kuulevan ja kuuron tulkin välinen vuorovaikutus ja yhteistyö reletulkkaustilanteissa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viittomakielen tulkkaus. Opinnäytetyö. Viitattu 14.11.2021.  
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201304295407>
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102, julkisen sektorin elinten verkkosivujen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta. Annettu 26. päivänä lokakuuta. Viitattu 14.11.2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32016L2102>
- Hassinen, Leena & Rytönen, Pirkko 1986. Kuurojen ja kuurosokeiden tulkkipalvelu: Tulkkitoiminnan kuvaileva perustutkimus (taustaosa). Jyväskylän yliopisto. Pro gradu.
- Halkosaari, Liisa 2013. Vapaa-ajan tulkista tuli kv-tulkki. Kielisilta 01, 10-11.
- HbbTV 2017. Sign language interpretation in HbbTV. Viitattu 14.11.2021.  
<https://vdocument.in/reader/full/sign-language-interpretation-in-hbbtv-2017-06-14-for-non-live-broadcasting-the>
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15.–17. Painos. Helsinki: Tammi.
- Huusko, Outi 2017. Kuulovammaisten tulkkauspalvelun järjestämisen muutosten vaikutukset palvelua tuottavien yritysten toimintaan. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Tulkkaustoiminnan kehittäminen. Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Viitattu 14.11.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017112918716>

- Hygieniapassi viittomakielellä 2019. Mallitesti. Viitattu 14.11.2021.  
<https://viittomakielinenkirjasto.fi/video/hygieniapassi-mallitesti/>
- Hynynen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2010. Elämä käsillä. Viittomakielentulkin ammattikuva. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A tutkimuksia 5. Helsinki: Diakonia- ammattikorkeakoulu.
- Jokinen, Markku 2020. Twitter-viesti @markkujokinen 24.4.2020, 15:24.
- Jääskeläinen, Aulikki 1985. Kuurojen Liiton tulkkitoiminta. Teoksessa Kuurojen Liitto (toim.) Kuurojen Liitto 80 vuotta. Espoo: Kuurojen Liitto ry, 69–84.
- Jantunen, Tommi 2018. Viittomakielet hybridisysteemeinä – hämärärajaisuus ja epäkonventionaalisuus osana viittomakielten rakennetta. Puhe ja kieli, 38(3), 109–126. Viitattu 14.11.2021. <https://doi.org/10.23997/pk.77382>
- Kela 2017. Palvelukuvaus.
- Kela 2020. Palvelukuvaus.
- Keltanen, Outi-Maria 1998. Opiskelutulkin työ ja työtyytyväisyys. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu.
- Kilpeläinen, Ilkka 2014. Kansainvälisen viittomisen tulkkausta saa vain osa kuuroista. Yle uutiset viittomakielellä. Viitattu 14.11.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-7164780>
- Kokkonen, Anni 2013. Reletulkkaus maahanmuuttajakuurolle: Viittomakielentulkki-ajatuksia ja kokemuksia reletulkkauksen toimivuudesta maahanmuuttajakuurolle tulkattaessa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viittomakielen tulkkaus. Opinnäytetyö. Viitattu 14.11.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201305046216>
- Korkein hallinto-oikeus 2019. Vuosikirjapäätös KHO 2019: 162. Diaarinumero 5040/3/18. [verkkodokumentti.] Viitattu 14.11.2021.  
[https://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/157648779400\\_5.html](https://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/157648779400_5.html)
- Kuuloliitto ry 2018. Opas tulkkauspalvelusta. Viitattu 14.11.2021.  
<https://www.kuuloliitto.fi/wp-content/uploads/2018/10/Opas-tulkkauspalvelusta-2018.pdf>
- L 731/1999. Perustuslaki. Viitattu 14.11.2021.  
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- L 133/2010. Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta. Viitattu 14.11.2021.  
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100133>
- L 27/2016. Yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista. Viitattu 14.11.2021.  
[https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160027/20160027\\_2](https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160027/20160027_2)
- Lahtinen, Riitta 2006. Kuurosokeille tulkkaus – haasteellista ja vaihtelevaa. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänneessä – Viittomakielen kääntämisen ja tulkkausten teoriaa sekä käytäntöä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 182-198.
- Lahtinen, Riitta & Palmer, Russ & Lahtinen, Merja 2009. Aisti kuvailu. Helsinki: Kirjoittajat.

- Leppänen, Pirkko & Hassinen, Leena 1984. Kuurojen ja kuurosokeiden tulkkipalvelu – mahdollisuus yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja tasa-arvoon. Sosiaalhallituksen julkaisuja 9/1984. Helsinki: Sosiaalhallitus.
- Leskelä, LeeaLaura & Uotila, Eliisa 2020. Selkokieli saavutettavan viestinnän välineenä. Teoksessa Maija Hirvonen & Tuija Kinnunen (toim.) Saavutettava viestintä – Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta edistämässä. Helsinki: Gaudeamus, 227–248.
- Maahanmuuttovirasto 2020. Opas tulkeille. Viitattu 14.11.2021. [https://migri.fi/documents/5202425/6164491/Opas+tulkeille+\(fi\).pdf/6a44b5a3-48d8-433e-778f-dd668d1d1f80/Opas+tulkeille+\(fi\).pdf?t=1598360531351](https://migri.fi/documents/5202425/6164491/Opas+tulkeille+(fi).pdf/6a44b5a3-48d8-433e-778f-dd668d1d1f80/Opas+tulkeille+(fi).pdf?t=1598360531351)
- Messo, Matleena & Pajunen, Marianna 2021. Etätulkkkaus toimivaksi – Opas viittomakielen etätulkkaukseen. Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Diakonia ammattikorkeakoulu. Tulkkaustoiminnan kehittäminen. Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö.
- Mitchell, Ross E. & Karchmer, Michael A. 2004. Chasing the Mythical Ten percent: Parental Hearing Status of Deaf and Hard Hearing Students in the United States. *Sign Language Studies* 4 (2). Washington D.C.: Gallaudet University press, 138-163.
- Morgan, Pamela & Adam, Robert 2012. Deaf Interpreters in Mental Settings. Teoksessa Laurie Swabey & Laurie Malcolm (toim.) *In Our Hands*. Washington D.C.: Gallaudet University Press, 190-208.
- Määttä, Simo 2020. Kielinäkemys saavutettavuuden esteenä puhuttujen kielten oikeus- ja asioimistulkkauksessa. Teoksessa Maija Hirvonen & Tuija Kinnunen (toim.) Saavutettava viestintä – Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta edistämässä. Helsinki: Gaudeamus, 249-269.
- Neumann Solow, Sharon 2000. *Sign language interpreting. A basic resource book*. Maryland: Linstok Press.
- Nurmi, Kii-Riikka & Paanala, Anniina 2016. Kuurot tulkit: koulutus, työnkuva ja yhteistyö kuulevien tulkkien kanssa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viittomakielen tulkkkaus. Opinnäytetyö. Viitattu 14.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201604295547>
- Pöchhacker, Franz 2004. *Introducing – Interpreting studies*. Lontoo: Routledge.
- Rainò, Päivi 2021. Viittomakielibarometri 2020 – Tutkimusraportti. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2021:4. Helsinki: Oikeusministeriö
- Rainò, Päivi & Vik, Gun-Viol 2020. Tulkkausalalan tulevaisuudennäkymät. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja, 113. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020102185861>
- Risikko, Paula 2009. Tiedote. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 14.11.2021. <https://stm.fi/-/ministeri-risikko-yhdenvertaiset-tulkkaukspalvelut-koko-maahan>
- Russell, Debra 2011. *Team interpreting: Best Practices* by Debra Russell. Viitattu 14.11.2021. [https://www.avlic.ca/sites/default/files/docs/2011-07Team\\_Interpreting\\_Best\\_Practices\\_Article-by\\_Debra\\_Russell.pdf](https://www.avlic.ca/sites/default/files/docs/2011-07Team_Interpreting_Best_Practices_Article-by_Debra_Russell.pdf)
- Salonen, Juhana & Wainio, Tuija & Kronqvist, Antti & Keränen, Jarkko 2019. Suomen viittomakielten korpusprojektin (CFINSL) annotointiohjeet. Jyväskylän yliopisto. Viitattu

- 14.11.2021. [https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/kivi/opiskelu/tutkinto-ohjelmat-ja-oppiaineet/viittomakieli/tutkimus-2/suomen-viittomakielten-korpusprojekti/cfinsl\\_annotointiohjeet\\_2019\\_2versio.pdf](https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/kivi/opiskelu/tutkinto-ohjelmat-ja-oppiaineet/viittomakieli/tutkimus-2/suomen-viittomakielten-korpusprojekti/cfinsl_annotointiohjeet_2019_2versio.pdf)
- Schäffner, Christina 2004. Translation Research and Interpreting Research: Traditions, Gaps and Synergies. Channel View Publications. Clevedon: Multilingual Matters 2004.
- Shlesinger, Miriam 2010. Relay Interpreting. Teoksessa Yves Gambier & Luc Van Doorslaer (toim.) Handbook of Translation Studies: Volume 1. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 276-278.
- Sivunen, Nina 2019. An Ethnographic Study of Deaf Refugees Seeking Asylum in Finland. Societes, 9 (1), Article 2. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 14.11.2021. <https://doi.org/10.23997/pk.110925>
- Sivunen, Nina & Juva, Petra 2021. Kuurot maahanmuuttajaopiskelijat Suomen kotoutumiskoulutuksessa. Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 12(5). Viitattu 14.11.2021. <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2021/kuurot-maahanmuuttajaopiskelijat-suomen-kotoutumiskoulutuksessa>
- Sommer Lindsay, Mette 2016. Deaf Interpreters in Europe – a comprehensive European survey of the situation of Deaf Interpreters today. Danish Deaf Association. Viitattu 14.11.2021. [https://docs.wixstatic.com/ugd/951d5d\\_a1a95f3b83cd468d872a9437f1fd1f6b.pdf](https://docs.wixstatic.com/ugd/951d5d_a1a95f3b83cd468d872a9437f1fd1f6b.pdf)
- Sosiaalhallitus 1985 [1986]. Kuurojen ja kuurosokeiden tulkkipalvelut. Yleiskirje A14/1985/ku.
- Stone, Christopher 2009. Toward a Deaf Translation Norm. 1<sup>st</sup> edition. Gallaudet University Press.
- Stone, Christopher & Russell Debra 2014. Conference Interpreting and interpreting Teams. Teoksessa Robert Adam & Christopher Stone & Steven Collins & Melanie Metzger (toim.) Deaf Interpreters at Work: International Insights. Gallaudet University Press, 140-156.
- Tieteen termipankki 15.11.2021. Käännöstiede: välikieli. Viitattu 15.11.2021. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Käännöstiede:välikieli>
- Tieteen termipankki 15.11.2021. Käännöstiede: reletulkkkaus. Viitattu 15.11.2021. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Käännöstiede:reletulkkkaus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Koronatiedote viittomakielellä. Viitattu 14.11.2021. <https://www.youtube.com/watch?v=NYmq9xzsxAM&t=13s>
- Ulkoasianministeriö 2011. Eurooppatiedote: Ajankohtaista. Euroopan rikas kielikartta. Viitattu 14.11.2021. <https://eurooppatiedote.fi/2011/09/05/euroopan-rikas-kielikartta/>
- Uusimäki, Tomas 2015. Millä tavoilla viittomakieleen kuuluvia ei-manuaalisia elementtejä ilmaistaan taktiilitulkkausissa? Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viittomakielen tulkkaus. Viitattu 14.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201505137933>
- Van Gils, Gardy 2009. Deaf interpreters: partners or rivals? Teoksessa Onno Crasborn & Lianne van Dijken (toim.) Efsli 2008 Conference Proceedings. Third Language Interpreting. Voorschoten: Gildeprint, 49-53.

Viittomakielten lautakunta 2020. Kannanotto. Kotimaisten kielten keskus. Viitattu 14.11.2021. [https://kuurojenliitto.fi/wp-content/uploads/2020/05/Kannanotto\\_Kelalle\\_reletulkkauksesta\\_150520.pdf](https://kuurojenliitto.fi/wp-content/uploads/2020/05/Kannanotto_Kelalle_reletulkkauksesta_150520.pdf)

WFD 2009. Viitattu 14.11.2021.

[https://www.researchgate.net/publication/291108860\\_The\\_world\\_federation\\_of\\_the\\_deaf](https://www.researchgate.net/publication/291108860_The_world_federation_of_the_deaf)

WFD 2017. Ihmisoikeuskonferenssi. Viitattu 14.11.2021. <https://wfdeaf.org/get-involved/wfd-events/international-conference/>

WFD 2019. Maailmankongressi. Viitattu 14.11.2021. <https://wfdeaf.org/get-involved/wfd-events/world-congress/>

WFD & WASLI 2015. International Sign Interpreter Recognition Interim Policy and Guidelines. Viitattu 14.11.2021. <http://wfdeaf.org/wp-content/uploads/2016/10/WFD-WASLI-International-Sign-Interpreter-Recognition-Interim-Policy-and-Guidelines.pdf>

## LIITTEET

### Liite 1

#### Lausunto kuurojen tulkkien työtilanteesta

Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmällä (TTYR) tulleiden tietojen mukaan Kelalla ei ole riittävästi tietoa kuurojen tulkkien työnkuvasta ja osaamisesta.

Kela on välittänyt viitottujen kielten välillä tapahtuvia tulkkauksilauksia asiakkaille vuodesta 2010 ainakin vuoteen 2012 saakka. Kyseisten tilausten välitys päättyi, sillä viitottujen kielten välinen tulkkaukset ei kuulu tulkkaukspalvelulain piiriin. Tämän muutoksen jälkeen kaikissa toimeksiannoissa me kuurot tulkit olemme tehneet ainoastaan toistotulkkauksia (vrt. puheentoisto) ilman tulkkauksia tai kääntämistä. Esimerkkinä toistotulkkauksesta on tilanne, jossa kuurosokea asiakas keskustelelee kuuron tulkin välityksellä toisen kuurosokean henkilön kanssa ruotsalaisella viittomakielellä. Ko. tilanteessa kuuro tulkki toistaa toisen henkilön ruotsalaista viittomakieltä kuurosokealle asiakkaalle eikä käänne ruotsalaisesta viittomakielestä suomalaiselle viittomakielelle tai päinvastoin.

Olemme tähän mennessä toimineet Kelan ohjeiden mukaisesti. Olemme kuitenkin pohtineet Kelan motiiveja siihen, ettei tulkkauksilauksia välitetä mielellään kuuroille tulkeille. Kelan tietämys kuuroista tulkeista ei nähtävästi ole riittävän kattavaa, joten nyt on mielestämme tärkeää selvittää, mitä kuuro tulkki käytännössä tarkoittaa ja miten kuuro tulkki ammattikuntana on saanut alkunsa.

#### Kuuron tulkin historia

Hieman ennen virallisen tulkkipalvelun aloittamista Kuurojen Liiton toiminnassa huomattiin tarve kuurosokeiden tulkkipalvelulle. Näkökyvyn heiketessä näkövammaiset kuurot alkoivat jäädä pois yhdistyksen toiminnasta, heidän elämänsä muuttui suppeammaksi ja kommunikaatiotaito unohtui. Huomattiin, että kuurosokeiden tuttavien, näkeviä kuuroja, saattoi helposti kouluttaa toimimaan oppaina ja tulkkeina kuurojen yhdistyksen tilaisuuksissa. Näissä tilaisuuksissa käytettiin viittomakieltä.

Ensimmäinen kurssi pidettiin toukokuussa 1978. Osallistujina oli kymmenen kuurosokeaa ja kymmenen kuuroa. Kurssi koettiin tarpeellisena, joten toimintaa jatkettiin.

Vuodesta 2001 alkaen kuurojen on ollut mahdollista opiskella Humanistisessa ammattikorkeakoulussa viittomakielen tulkiksi. HUMAKin 240 opintopisteen koulutusohjelmasta on maaliskuuhun 2016 mennessä valmistunut viisi kuuroa tulkkiä, ja yksi kuuro opiskelija viimeistelee parhaillaan tutkintoa.

## Kuuron tulkin työn sisältö / työnkuva

Kuuro tulkki voidaan tilata paikalle esimerkiksi asioimistilanteeseen, virastoon, harrastukseen, teatteriin, kuurojen tapahtumaan tai kansainväliseen seminaariin. Asiakaskuntaan kuuluu kuuroja, kuurosokeita ja kuulevia sekä maahanmuuttajia, mutta kuurot tulkit työskentelevät pääasiassa seuraaville asiakasryhmille:

### Kuurosokeat

Kuurosokeiden osallistuessa viittomakieliseen tilaisuuteen on erittäin tärkeää järjestää tulkkiksi kuuro tulkki. Kokemustemme ja asiakkaiden palautteiden pohjalta kuurosokea asiakas pystyy osallistumaan tilanteisiin paremmin, sillä kuuro tulkki työskentelee äidinkieleen päin toisin kuin suurin osa kuulevista tulkeista, jotka työskentelevät heille vieraaseen kieleen päin. Tämän vuoksi kuuron tulkin edellytykset muokata viittomakielistä lähdetekstiä asiakkaan tarpeiden mukaiseksi tulkkeeksi (esim. vapaaseen tilaan viitotusta lähdetekstistä taktiiliksi tai kaventuneeseen näkökenttään viitotuksi kohdetekstiksi) ovat paljon paremmat kuin kuulevalla tulkilla.

Natiivikielisellä kuurolla tulkilla on laajempi kielirekisteri käytössään sekä sisäinen kyky muokata ja välittää viitottu viesti kohderyhmä huomioiden. Erityisesti viittomakielisessä tilanteessa, jossa on lukuisia visuaalisuuteen liittyviä elementtejä kuten tilan käyttö, kuvailut, ilmeet ja eleet, kuuro tulkki pystyy kattavammin toistotulkkamaan kuurosokealle asiakkaalle. Vastaavanlainen tilanne on esimerkiksi, jos äidinkieleltään suomenkielisen henkilön pitäisi muokata suomalainen puhekielinen lähdeteksti yleiskielisemmäksi suomeksi tai selkokielelle. Äidinkieleltään suomenkielisen henkilön on paljon helpompi muuttaa kielen rekisteriä kuin vaikkapa äidinkieleltään englanninkielisen henkilön. Vaikka kyseinen henkilö osaisi suomea hyvin, vieraskieliselle suomen kielen muokkaaminen on vaikeaa. Äidinkieliä on suuri vaikutus kielitaitoon ja kielen käytön mahdollisuuksiin. Viittomakieliset kuurosokeat tapaavat myös muita viittomakielisiä kuuroja, joista kaikki eivät osaa taktiiliviittomia, sillä he eivät ole opiskelleet niitä kommunikaatiokurssilla. Kahden viittomakielisen kesken tarvitaan kuuro tulkki, jotta viittojen käyttämät ilmeet, sävyt, viittomavalinnat sekä käsimuotojen oikeellisuus välittyvät kuurosokealle henkilölle.

### Kuurot maahanmuuttajat

Kansainvälistyvän asiakaskunnan myötä kuuron tulkin osaamista tarvitaan entistä enemmän. Lyhyessä ajassa viittomakielisten kuurojen turvapaikanhakijoiden määrä Suomessa on lisääntynyt huomattavasti. Tällaisissa tilanteissa saatetaan käyttää myös rele- eli välitulkkauksia. Reletulkkauksessa ensimmäinen tulkki ottaa vastaan lähdekieltä, ja välittää viestin toisella kielellä toiselle tulkille, joka ei itse pysty vastaanottamaan käytettyä lähdekieltä. Toinen tulkki välittää viestin edelleen kolmannella kielellä asiakkaalle.

Se tosiseikka, että maahanmuuttajien taustat kuten kielitaito, koulutustausta ja yleistieto, poikkeavat toisistaan huomattavasti, on huomioitava. Osa maahanmuuttajista ei välttämättä tule koskaan ymmärtämään kuulevan tulkin tulkkausta. Kuurolla tulkillla on kyky kääntää lähdeteksti visuaalisempaan muotoon niin, että maahanmuuttajat voivat hoitaa asioitaan sujuvasti. Suurin osa maahanmuuttajista ei hallitse suomen kieltä, vaikka olisivatkin asuneet Suomessa useamman vuoden ajan. Maahanmuuttajille tulkkaaminen vaatii erityistä osaamista. Heille ei riitä tulkkaaminen suomalaisella viittomakielellä, sillä suomalaiseen viittomakieleen liittyy paljon suomenkielisiä vaikutteita. Esimerkiksi seuraavat termit viitotaan suoraan suomen kielen pohjalta: monitehosilmälasi, hakusana, tarjouskilpailu sekä vastaanottokeskus. Näitä suomen kieleen pohjautuvia viittomia ei voida suoraan viittoja suomen kieltä osaamattomille kuuroille maahanmuuttajille.

Maahanmuuttajien tulkkaustilanteessa pidämme tärkeänä, että tilaisuuteen järjestetään tulkkipari, jossa on kuuro ja kuuleva tulkki. Reletulkkaustilanteessa kuuro ja kuuleva tulkki tekevät yhteistyötä viestin välittämisessä kuurolle maahanmuuttaja-asiakkaalle. Tämä on paras mahdollinen ratkaisu sekä maahanmuuttajan että tulkkien kannalta.

Kuurot tulkit tekevät myös lyhyitä käännöstöitä kääntämällä viranomaisten lähettämien asiakirjeiden suomenkieliset tekstit suomalaiselle viittomakielelle ja selkoviittomiselle.

Kuurot asiakkaat

Kuurot tulkit voivat työskennellä kuurojen asiakkaiden kanssa, joiden kielenkäyttö syystä tai toisesta tekee tulkkauksesta haastavaa. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi itse keksittyjen tai perheensisäisten viittomien käyttäminen. Viittomat saattavat myös olla tyypillisiä jollekin tietylle alueelle, etniselle ryhmälle tai ikäluokalle, eivätkä ole siksi kuulevan tulkin hallussa. Myös vaikea mielenterveydellinen tila voi tehdä tulkkauksesta haastavaa. Kuuroja tulkkeja voidaan käyttää myös terapiatulkkauksiin ja muihin vastaaviin toimeksiantoihin.

Toivomme, että voimme kokoontua keskustelemaan siitä, miten tulkkaustilaukset voidaan jatkossa välittää ottaen huomioon asiakkaiden tarpeet ja hyödyntäen tulkin osaaminen. Näin voimme yhdessä vastata asiakkaiden tarpeisiin paremmin.

Helsingissä 25.5.2016

Kuurot tulkit

## Liite 2

### Kuurot tulkit -kysely

Hei,

Kuuroista tulkeista ja heidän tulkkausmenetelmistä on Suomessa todella vähän tutkimusta. Sen vuoksi olemme valinneet juuri sen YAMK-opinnäytetyötutkimuksemme aiheeksi. Kyselyllä kartoitamme Suomessa toimivien kuurojen tulkkien lukumäärää, tulkkausmenetelmävaihtoehtoja ja sitä, millaisena kuurot tulkit näkevät nykyisen työtilanteensa. Pyrimme myös tarkastelemaan sitä, onko yhteiskunnan muutoksilla ja tilaajatahoilla, kuten Kansaneläkelaitoksella, jonkinlaista vaikutusta työllistymiseen tulkkina. Olisi todella tärkeää, että vastaisit tutkimuskyselyymme. Voimme opinnäytetyöllämme lisätä tietoisuutta kuuroista tulkeista ja tulkkausmenetelmistä.

Kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Vastaukset kootaan numero- ja tekstimuotoon niin, että ulkopuolinen ei voi tunnistaa yksittäistä vastaajaa. Meitä kuurojen tulkkeja on kuitenkin hyvin vähän, ja saatamme itse tunnistaa vastauksista toisemme. Vastaamalla tähän kyselyyn hyväksyt tämän mahdollisuuden. Pyrimme silti välttämään tätä ja anonymisoimaan vastaukset niin pitkälle kuin suinkin.

Opinnäytetyömme julkaistaan tämän vuoden loppupuolella. Lähetämme sitä ennen kyselytutkimukseen liittyvän osion sähköpostitse luettavaksesi. Voit vielä tuossa vaiheessa perua antamasi vastaukset, jos niin haluat.

Kyselyyn voi vastata 15.6.2021 mennessä.

Jos sinulla on vielä kysyttävää, ota yhteyttä meihin videopuhelulla tai tekstiviestillä.

Etukäteen vastauksestasi kiittäen

Tulkkaustoiminnan kehittäminen -ylemmän AMK- tutkinnon opiskelijat

Markus Aro  
045 124 0301

Tomas Uusimäki  
050 463 4612

1. Koulutus (voit valita useita vaihtoehtoja)

Kuurojen Liitto ry:n järjestämä kuurosokeiden vapaa-ajan tulkki;

valmistumisvuosi:

Opistoasteen koulutus (3 vuotta); Valmistumisvuosi:

Ammattikorkeakoulu (AMK); valmistumisvuosi:

Ylempi ammattikorkeakoulu; valmistumisvuosi:

2. Muut pätevyyteen johtavat koulutukset esim. (voit valita useita

vaihtoehtoja)

kirjoitustulkkaus

tulkkaus kuurosokeille

pedagogiset opinnot

Lev i vårt språk 1

Lev i vårt språk 2, tolkutbildning (2018-2020)

muu, mikä?

Ei ole muuta koulutusta

3. Onko sinulla muu alan koulutus?

Ei

Kyllä

4. Mikä koulutus ja valmistumisvuosi?

1. Olen työskennellyt tulkkina

En ole tehnyt tulkkauustyötä ollenkaan

alle 2 vuotta

2-5 vuotta

6-10 vuotta

11-15 vuotta

16-20 vuotta

yli 20 vuotta

6. Teetkö muuta työtä?

kyllä

ei

7. Millaista työtä teet?

8. Kuinka monta tuntia olet tehnyt tulkkauustyötä keskimäärin vuonna 2020

0 h

alle 100 h

101-200 h

201-399 h

400-599 h

yli 600 h

9. Teen tulkkausta kuurosokeille

kyllä

ei

10. Tulkkausmenetelmät kuurosokeille (voit valita useita vaihtoehtoja)

toistotulkkaus kuuron tulkkiparin kanssa

toistotulkkaus kuulevan tulkkiparin kanssa

syöttötulkkaus kuuron tulkkiparin kanssa

syöttötulkkaus kuulevan tulkkiparin kanssa

reletulkkaus kuuron tulkkiparin kanssa

reletulkkaus kuulevan tulkkiparin kanssa

11. Minkä kautta saat toimeksiantoja kuurosokeille tulkkauksessa?

Kelan kautta

Kolmannen tahon kautta (viranomaiset; TE-toimistot, sosiaalitoimisto yms.)

12. Teen tulkkausta maahanmuuttajille

kyllä

ei

13. Tulkkausmenetelmät maahanmuuttajille (voit valita useita vaihtoehtoja)

toistotulkkaus kuuron tulkkiparin kanssa

toistotulkkaus kuulevan tulkkiparin kanssa

syöttötulkkaus kuuron tulkkiparin kanssa

syöttötulkkaus kuulevan tulkkiparin kanssa

reletulkkkaus kuuron työparin kanssa

reletulkkkaus kuulevan tulkkiparin kanssa

14. Minkä kautta saat toimeksiantoja maahanmuuttajille tulkkauksessa?

Kelan kautta

Kolmannen tahon kautta (viranomaiset; TE-toimistot, sosiaalitoimistot yms.)

15. Teen tulkkausta kuuroille

kyllä

ei

16. Tulkkausmenetelmät kuuroille

toistotulkkkaus kuuron tulkkiparin kanssa

toistotulkkkaus kuulevan tulkkiparin kanssa

syöttötulkkkaus kuuron tulkkiparin kanssa

syöttötulkkkaus kuulevan tulkkiparin kanssa

reletulkkkaus kuuron tulkkiparin kanssa

reletulkkkaus kuulevan tulkkiparin kanssa

17. Minkä kautta saat toimeksiantoja kuuroille tulkkauksessa?

Kelan kautta

Kolmannen tahon kautta (viranomaiset; TE-toimistot, sosiaalitoimistot yms.)

18. Jos teet myös muita tulkkauksia (esim. konferenssitulkkauksia) ja

käännöstöitä, kerro niistä tässä. Kerro myös, mitä kautta saat

toimeksiannot. Voit joko kirjoittaa tähän tai lähettää videoviestin meille.  
(Löydät yhteystiedot sähköpostiviestistä.)

19. Kuinka paljon teet tulkkaustöitä?

kokopäiväisesti

osa-aikaisesti

satunnaisesti

20. Onko sinulla toista työtä tulkkaustyön ohella?

Kyllä

Ei

21. Valitsit kyllä vaihtoehdon, kerrotko mitä työtä teet (ammattinimike)?

22. Ilmoitit, että sinulla on toinen työ tulkkaustyön ohella. Kertoisitko syyn siihen?

23. Tekisitkö tulkkaustyötä kokopäiväisesti, jos siihen on mahdollisuus?

Kyllä

Ei

24. Oletko tyytyväinen työtilanteeseesi

Kyllä

Ei

25. Onko työtilanteesi pysynyt samanlaisena työurasi aikana?

Kyllä

Ei

26. Onko työtilanne huonontunut?

Kyllä

Ei

27. Jos vastasit kyllä edelliseen kysymykseen, kerro mistä alkaen työtilanteesi on huonontunut. Voit joko kirjoittaa tähän tai lähettää videoviestin meille. (Löydät yhteystiedot sähköpostiviestistä.)

28. Onko tulkkausala houkutteleva ammatti sinun mielestäsi?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

29. Tarvitseeko ala lisää kuuroja tulkkeja?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

30. Olisiko sinulla kehittämissuhteita kuurojen tulkkien tilanteeseen? Voit kirjoittaa tähän tai lähettää videoviestin meille. (Löydät yhteystiedot sähköpostiviestistä.)

31. Kerro vielä syntymävuotesi:

32. Mitä muuta haluaisit vielä sanoa? Voit kirjoittaa tähän tai lähettää videoviestin meille. (Löydät yhteystiedot sähköpostiviestistä)